

**de nieuwe Denker des Vaderlands
ik ken wel Frans, maar Frans kent mij niet
jonge podiumkunstenaars in corona**

studentenblad Universiteit Antwerpen
dwards

nr. 136 | jaargang 20 | april 2021 | gratis | www.dwards.be

colofon

dwars is het studentenblad van Universiteit Antwerpen, gemaakt voor en door haar studenten. Het magazine verschijnt minstens drie keer per semester en wordt gratis verdeeld op de campussen van UAntwerpen. Op www.dwars.be is bovendien wekelijks nieuwe *content* te vinden.

Dit nummer werd afgesloten op 11/04/2021. Vragen, opmerkingen en suggesties alsook lezersbrieven zijn van harte welkom. Anonieme brieven komen echter niet in aanmerking. De redactie behoudt zich het recht ingezonden stukken in te korten of niet te plaatsen.

Oplage: 500 exemplaren. V.U. Teunis Mourik, Prinsesstraat 16, B-2000 Antwerpen

adverteren@dwars.be ■ contact@dwars.be ■ werving@dwars.be

hoofredacteur
adjunct-hoofredacteur

Tino Mourik
Matthias Van Laer
Margaux Albertijn
Tim Vermeiren

redactie

Annelies Verbeeck ■ Dominique Geschiere
Gert Van Langendonck ■ Joline Van Oudenhove
Margaux Albertijn ■ Matthias Vangenechten
Matthias Van Laer ■ Svitlana Hulyuvata ■ Tim Vermeiren

eindredactie

Matthias Van Laer (verantwoordelijke)
Margaux Albertijn (verantwoordelijke)
Dominique Geschiere ■ Hanne Collette ■ Ken Hendrickx
Lena Grondelaers ■ Sofie Terryn ■ Stein de Groof
Thomas Voet ■ Tim Vermeiren

beeld

Sophie Van Reeth (verantwoordelijke)
Aline Janssen ■ Hannah Thys ■ Hanne Collette
Jana Scheers ■ Joke De Wilde ■ Orin D'hauwer
Thomas Loriers ■ Witse Beyers

foto editoriaal

Jana Scheers

cover & back

Sophie van Reeth

vormgeving

Maria Roudenko (verantwoordelijke)
Margaux Albertijn ■ Tim Vermeiren ■ Tino Mourik

sociale media

Louise De Vliegere (verantwoordelijke)
Annelies Verbeeck ■ Kato Zweegers ■ Moira Smets

IT

Stein de Groof ■ Timothy Lemmens

notulen

Matthias Van Laer

drukkerij

Universitas

met dank aan

Bella ■ Crispin Yanisi ■ Lennert Nuytens ■ Studentenraad

INHOUD

4 de Denker des Vaderlands stemt tot nadenken

11 met de schijnwerpers op spaarstand

14 CurieuzeNeuzen

17 Bierman

18 centerfold

20 parle-vous bien François?

25 opinie

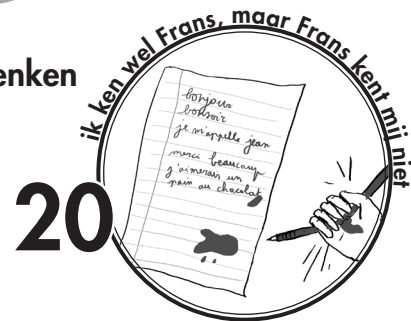
29 Steven Pattyn zet koers naar de top

28 stuververkiezingen 2021

33 tweedecarrièrestudent

34 het laatste woord: codewisseling

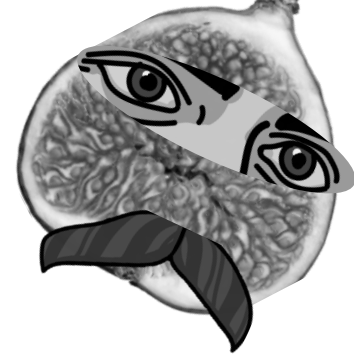
35 poëzie

Leerlingen spreken elk jaar slechter Frans. We onder-
vroegen leraren en studenten over het verval van onze
tweede landstaal.

Jonge podiumkunstenars moeten eindeloos wach-
ten op de Bühne. Hier houden ze hun worsteling
voor het licht.

tijd, is een platte vijg

Bij het aanbreken van de paasvakantie schrijf ik
woorden die pas gelezen zullen worden wanneer ze
alweer voorbij is. Tijd vliedt: toen ik de eerste woor-
den op het scherm tikte, was de lente duidelijk in
volle bloei, bij de afwerking zitten we plots weer in
sneeuwval. Het voelt passend voor een periode die
meer nog dan elke andere in het teken staat van de
confrontatie met het uitgestelde. Voor figuren als me-
zelf is de hoofdvraag in de paasperiode namelijk:
waarom vandaag doen wat we morgen ook kunnen
uitstellen?

EDITORIAAL

De meeste studenten zijn wellicht bekend met het ge-
voel minder te hebben bereikt dan wat in een naïef op-
timistische (lees: schromelijke zelfoverschatting gecombi-
neerd met ziekelijk uitstelgedrag) werd vooropgesteld.
Elke verwijzing die ik te pas en te onpas bedacht, is
ondertussen al uit het collectieve geheugen verdwenen.
Terwijl ik alle achterstanden die ik ooit zaaide, oogst,
begraaf ik ze wederom. De kennis dat ze onvermijdelijk
opnieuw uit hun graf zullen herrijzen is een kleine prijs
voor een moment van betekenis.

April is in onze Lage Landen tot Maand van de Filosofie
benoemd, maar in maart al interviewden we de nieuwe
Denker des Vaderlands, om pas vlak voor mei aan de
lezer een artikel voor te leggen. Een van de lastigste
dingen aan het medialandschap vind ik het gevoel al-
tijd te laat te zijn; je leeft in de toekomst om over het
verleden te kunnen schrijven. Als media gehaast is en
dwars *dwars* wil zijn, moeten we net onthaasten. De
enige manier om tijdelijk recht te doen aan tijdelijkheid
is door stil te staan.

Maar dat is net de keuze die we als studenten niet te
maken hebben. Filosofie bedrijven op het gras is tot
nog toe nul studiekrediet waard. Het antwoord daarop

is vaak de gok. Net zoals ik gok dat ik de achterstallige
materie wel op tijd bijgewerkt krijg, gok ik evengoed
dat inmiddels de florerende zon opnieuw haar plek in
de lente ingenomen heeft. Ze zal op enkele weken tijd
haar positie van verre buur ingevuld hebben voor een
die zonder enige verontschuldiging de deur platloopt.
Nog even kunnen we in zaligheid warmte voelen voor-
dat de ondraagbare hitte ons, tezamen met de nieuwste
examenperiode, als een troep chargerende politiepaar-
den verrappelt.

Niets zo vertrouwd als de lente met haar ontlu-
kende liefdesdrama's. Als een cactus in bloesem
die ons stevig omarmt. De geur van lenteavonden
die stevast wordt aangelengd met die van met
bier gevoed gras en wildplas, zal me melanco-
lisch doen denken aan de tijd waarin ik rotte ap-
pels van de Studentenraad zag wegkwijnen op de
Ossenmarkt. Maar nee, het is Pasen en het sneeuwt bui-
ten.

De vijgen komen later wel.

Tim Vermeiren
adjunct-hoofredacteur

moeder, waarom denken wij?

April is de Maand van de Filosofie. Op de eerste dag daarvan werd Paul van Tongeren de nieuwe Denker des Vaderlands. Dat vaderland is evenwel Nederland, bij ons krijg je die term niet zomaar over de lippen. Maar aanzien april ook in Vlaanderen voet aan wal heeft, vonden we het niet verkeerd om hem eens te vragen wat en waarover hij nu juist allemaal denkt.

Denker des Vaderlands; excusez-moi, quoi de la fuck?

De titel is ontstaan naar analogie met de Dichter des Vaderlands. Inmiddels zijn er ook: Componist des Vaderlands, Fotograaf des Vaderlands en dat soort titels. Het is een soort ambassadeurschap van de filosofie. Dat kan gebeuren door lezingen, teksten te schrijven, mee te doen aan interviews ... wat voor manieren er ook zijn om een publiek te bereiken. De initiatiegroep is een heel open club verspreid over de Lage Landen: uitgevers, academici, organisatoren van filosofische events en natuurlijk ook filosofen van allerlei snit. Elke twee jaar stelt die club een lijst op van kandidaten die hij interessant vindt, die vervolgens naar het bestuur van de stichting Maand van de Filosofie gaat. Die vraagt iemand uit die lijst en als die persoon ja zegt, zoals ik heb gedaan, wordt die op 1 april van het eerstkomende jaar benoemd.

Hoe bevalt het?

Nou, ik ben inmiddels op emeritaat, dus ik vind er de tijd wel voor, maar ik vraag me toch af hoe mijn voorgangers, die dat niet waren, het voor elkaar hebben gekregen. Er is nog geen dag voorbijgegaan waarin ik er niet op z'n minst een aantal uren mee bezig ben geweest. Er is trouwens helemaal geen verplichtende omschrijving van het Denkerschap. Diegene die de titel krijgt aangeboden, is volledig vrij om dat in te vullen hoe zoals hem of haar dat goeddunkt. De manier waarop ik gekozen heb om dat op te vatten is door een soort dubbelambassadeurschap. Enerzijds wil ik de filosofie vertegenwoordigen voor een breder publiek maar anderzijds wil ik ook de samenleving bij de collega's brengen en zeggen: kijk eens! Hier is ook nog wat.

tekst: Tim Vermeiren en Margaux Albertijn ■ beeld: Sophie Van Reeth

in gesprek over de betekenis van betekenis

met de nieuwe Denker des Vaderlands

Ook filosofen leven in een maatschappij?

Precies!

Opvallend dat u zichzelf ook omschrijft als een ambassadeur van de maatschappij naar de (academische) filosofen.

De samenleving onder de aandacht van de academische filosoof te brengen, daarmee bedoel ik vooral dat het volgens mij van belang is dat ook academische filosofie zich uitlegt in termen die leken begrijpen. Ik heb grote waardering voor de academische filosofie — uiteindelijk heb ik er heel mijn leven deel van uitgemaakt — maar ik denk dat het in deze tijd van specialisering en internationalisering verleidelijk is om als academicus enkel nog in discussie te staan met medespecialisten. Vaak uitsluitend in het Engels.

“*Waaróm ik mij zo graag met filosofie bezighoud, waaróm ik niet anders kan dan met filosofie bezig te blijven, dát wil ik doorgeven.*”

In de mate waarin die verleiding bestaat, schuilt er een dubbel gevaar. De academische filosofie ondermijnt haar legitimering; wanneer je van iets niets merkt, krijgt men al snel het idee dat je er niets aan hebt. Maar ik vind het nog belangrijker dat men datgene wat men op hoog specialistisch niveau uitwerkt, kan uitleggen aan niet-vakgenoten, om een andere reden. Ik ben ervan overtuigd geraakt dat filosofie een fragiele bezigheid is: we hebben niet of nauwelijks empirie, geen vast paradigma, geen zekere methode. We hebben enkel de woorden waarmee we gedachten uitdrukken. Daarom is het belangrijk om nu en dan ideeën uit een technische discussie proberen te trekken, dat laat een andere vorm van kritiek toe. Lesgeven is een manier waarop dat gebeurt, je merkt pas wat je zelf wel en niet begrijpt door het uit te leggen. Als de filosofie zich minder kwetsbaar wil maken, moet ze zich uitleggen buiten de grenzen van ingewijden om te voorkomen dat ze gaat droogzwemmen.

De andere kant daarvan is, de filosofie naar de samenleving brengen. Dat klinkt gemakkelijker dan het is. Wanneer je wil uitleggen dat de filosofie van belang is voor de samenleving kom je al snel op een problematisch ter-

rein: dat wat jij als filosoof belangrijk vindt, is voor de samenleving misschien alleen maar lastig of redundant. Een van mijn voorgangers, Marli Huijer, formuleerde de taak van de Denker des Vaderlands daarom als: je liefde voor de filosofie overbrengen aan een breed publiek. Waaróm ik mij zo graag met filosofie bezighoud, waaróm ik niet anders kan dan met filosofie bezig te blijven, dát wil ik doorgeven.

Waarom u niet anders kán? U gebruikt het register van de kunstenaar.

De vergelijking met de kunst is, denk ik, terecht. Om echt in kunst geïnteresseerd te zijn moet je de blik van de kunstenaar kunnen meemaken. Dat is wellicht iets makkelijker voor de wetenschappen: je hoeft niet zelf in beslag te worden genomen door de wetenschappen om toch interesse te hebben in haar vruchten, zoals die te vinden zijn in de techniek en de geneeskunde. Maar in zekere zin geldt ook voor de wetenschap dat je de ervaring van de wetenschapper nodig hebt om geïntrigeerd te raken door wat een wetenschapper doet. Op diezelfde manier moet je in de filosofie getrokken worden om te zien hoe die kan boeien. In vele filosofische werken zie je bij het voorwoord dat het nog niet het denken zelf is, maar de verleiding tót het denken. Dat zie je bij de dialogen van Plato waar het voorwoord je op een verhalende manier probeert mee te trekken en je gevangen wordt in de redeneringen van Socrates. Maar ook bij *Die Phänomenologie des Geistes* van Hegel zie je dat het moeilijk is om los te komen als je eenmaal mee bent met wat de auteur probeert te zeggen. Die thematiek van het voorwoord komt trouwens op een extreme manier op bij Nietzsche en Kierkegaard. Die schrijven voorwoorden bij boeken

die niet geschreven zijn, of een boek met alleen maar voorwoorden.

Mensen hebben die ervaring van het denken vaker dan je zou verwachten. Zelfs, en misschien vooral, in gewone, alledaagse momenten. Wanneer je bijvoorbeeld teleurgesteld bent in een vriend zit daarin al de kiem van een vraag: kan een vriend dat wel maken? Gaat dat niet in tegen wat vriendschap is? Een ander gevoel kan zijn dat je je plots eenzaam voelt. Dat je jezelf afvraagt: heb ik wel vrienden? Iedereen heeft contacten, maar wat maakt nou dat het vriendschap is? Dat zijn ervaringen die leiden naar de filosofische vraag: wat is eigenlijk vriendschap? De vragen bestaan wel maar er zit een soort laag overheen, om mensen de filosofie binnen te lokken moet je tonen dat ze die vragen al hebben.

Is dat wat u bedoelt met beteken-is?

Een van de kernvragen van de filosofie is de betekenis van betekenis. In het boek dat we publiceerden rond het denkerschap, het wonder van betekenis, staat als motto een gedicht van K. Schippers:

als je goed om je heen kijkt zie je dat alles gekleurd is

Dat vind ik een schitterende illustratie van wat ik bedoel! ▶

Doorgaans merken wij niet op dat de wereld vol van kleur is (*Paul van Tongeren is geen trouwe lezer van dwars n.v.d.r.*), maar af en toe realiseer je je dat kleur als het ware gezien kan worden als iets wat op de dingen zit. Als het ware, want het is een ‘alsof’. Dat is het beeld dat ik wil oproepen met betekenis: onze wereld is voortdurend vervuld ervan. Terwijl de blik van de wetenschapper vooral de feitelijke wereld ziet, oftewel de meetbaarheid van wat het geval is, kijkt de filosoof naar hoe de dingen voor de mens verschijnen. Als je de gordijnen opendoet, registreren je ogen een bepaalde lichtintensiteit maar jij ziet dat het mooi of net rotweer is, en dat is betekenis.

Ik spreek dan over het wonder van betekenis. Hoewel je niet aan die massieve aanwezigheid kan ontkomen, moet je tegelijkertijd zeggen dat die betekenis niet op dezelfde registreerbare, objectieve wijze bestaat als de dingen die betekenis dragen. Ze is aanwezig dan de feiten, maar tegelijk altijd fragiel, onzeker, bepaald door contingente interpretaties. Daarover verwonder ik me; daarmee begint, voor mij althans, de filosofie.

Betekenis is kennelijk veel meer dan een indruk, het lijkt wel alsof het tot grond van het mens-zijn maakt.

Wij mensen leven altijd primair in een wereld van betekenis. Je kan stellen dat de notie ‘wereld’, zoals die binnen de fenomenologie gebruikt wordt, dat wil zeggen. Husserl, Heidegger, Scheller, Merleau-Ponty verwijzen allemaal naar het gegeven dat we in een betekenisconstellatie leven die primair is op elke poging

om feitelijkeheden te constateren en te verklaren. Zelfs de kritieken op de fenomenologie vanuit het structuralisme en poststructuralisme spreken daarover. Maar het is ook veel breder. Denk aan Nietzsche: er zijn geen feiten, alleen interpretaties. Dat is toch een duidelijke erkenning van het interpretatief karakter van de menselijke leefwereld.

Sommige dingen van wat u zegt doen me denken aan John Vervaeke. Hij is een cognitieve wetenschapper met een achtergrond in het boeddhisme en heeft het in zijn YouTube-serie over een *meaning crisis*. Hij haalt gelijkaardige auteurs aan: zo zegt hij dat de dialogen van Plato pas echt zin krijgen hebben binnen het licht van het sociale. Door onder meer in de twaalfde eeuw stil lezen werd verspreid werd zijn we een sociale betekeniswereld gaan verliezen.

Ik ken hem niet, maar het sociale karakter is inderdaad heel belangrijk. De gedachte van Aristoteles, zoals gelezen door Hannah Arendt, is hier leidend: precies onze interesse in betekenis is grond voor de socialiteit zoals die tussen mensen bestaat. Deels zijn we biologische wezens die elkaar nodig hebben, maar de menselijke sociale conditie heeft precies met dat betekenisverstaan te maken. Juist omdat die betekenis altijd en massaal aanwezig is maar evenwel noch objectiveerbaar noch als feit

vast te stellen, zit er voor ons niets anders op dan de onvermijdelijke onzekerheid – is dit wel vriendschap? Is dit vrijheid, enzovoort? Het voortdurend aan elkaar uitleggen en een gemeenschappelijk verstaan ontwikkelen is net gemeenschap. Je kan geen betekeniswezen zijn zonder sociaal wezen te zijn. Die socialiteit, dat gemeenschapskarakter van menselijk leven, bestaat in het delen, uitleggen en uitdagen van interpretatie van betekenis.

Hoe verhoudt volgens u de hedendaagse maatschappij zich tot die betekenis?

Elke cultuur gaat anders om met dat ongrijpbare, problematische karakter van betekenis. Ik denk dat je bij ons twee verwante trekken kan zien om onder dat probleem uit te komen. Een eerste is een zeker subjectivisme of expressivisme: de houding dat betekenis iets is wat mensen zelf maken of voelen. Daarmee omzeil je het probleem: er is geen onzekerheid als betekenis niets dan subjectieve expressie van subjectieve emotie is. Die subjectivering wordt gespiegeld in een sterke neiging tot reductionisme. Allerlei betekenisfenomenen zijn dan ‘eigenlijk gewoon’ of ‘niets anders dan’ de orde van de feitelijke wereld. Vrije wil is eigenlijk gewoon maar neuronale processen, de band tussen ouders en kinderen is eigenlijk gewoon

maar een culturele uitdrukking van overlevingsmechanismen in het kader van een evolutionair proces enzovoort. Dergelijk reductionisme haalt de betekenislaag weg. In mijn opvatting, niet iedereen is het met mij eens, moet filosofie een provocerende verhouding tot die twee grote trekken van onze cultuur hebben.

Ziet u filosofie dan als bindmiddel tussen die twee vermijdingsstrategieën?

Ik zou het geen bindmiddel noemen, want eigenlijk liggen reductionisme en subjectivisme heel dicht bij elkaar. Neem het voorbeeld van de band tussen ouders en kinderen. Van wat wij bespreken in termen van ouderliefde kan je zeggen: dat is nou eenmaal de manier waarop het genetisch programma zichzelf probeert te reproduceren. Net omdat je het daartoe reduceert kan je ook zeggen: de betekenis die het lijkt te hebben is alleen mijn subjectieve creatie. Eerst wordt de betekenis verstaan tot het pure feitelijke en wat je daar dan tegenin brengt wordt afgezwakt tot een subjectieve noot. Maar als ik spreek over ouderliefde, is dat niet gewoon een mening over hoe ik persoonlijk dat zie. Ik doe een poging om te zeggen wat er in die relatie ouders-kinderen bestaat. Ik probeer iets in de werkelijkheid aan te wijzen wat niet van de orde van de feitelijke wereld is, maar ook niet van de orde van de persoonlijke interpretatie. Het gaat om de oefening iets zo adequaat mogelijk te verwoorden endat gebeurt in gesprek met anderen.

Onze interpretaties hebben altijd betrekking op een betekenis die zich aandient. Die betekenis gaat vooraf aan de interpretatie. De werkelijkheid spreekt mij aan. Mijn spreken daarover is een poging om recht te doen aan

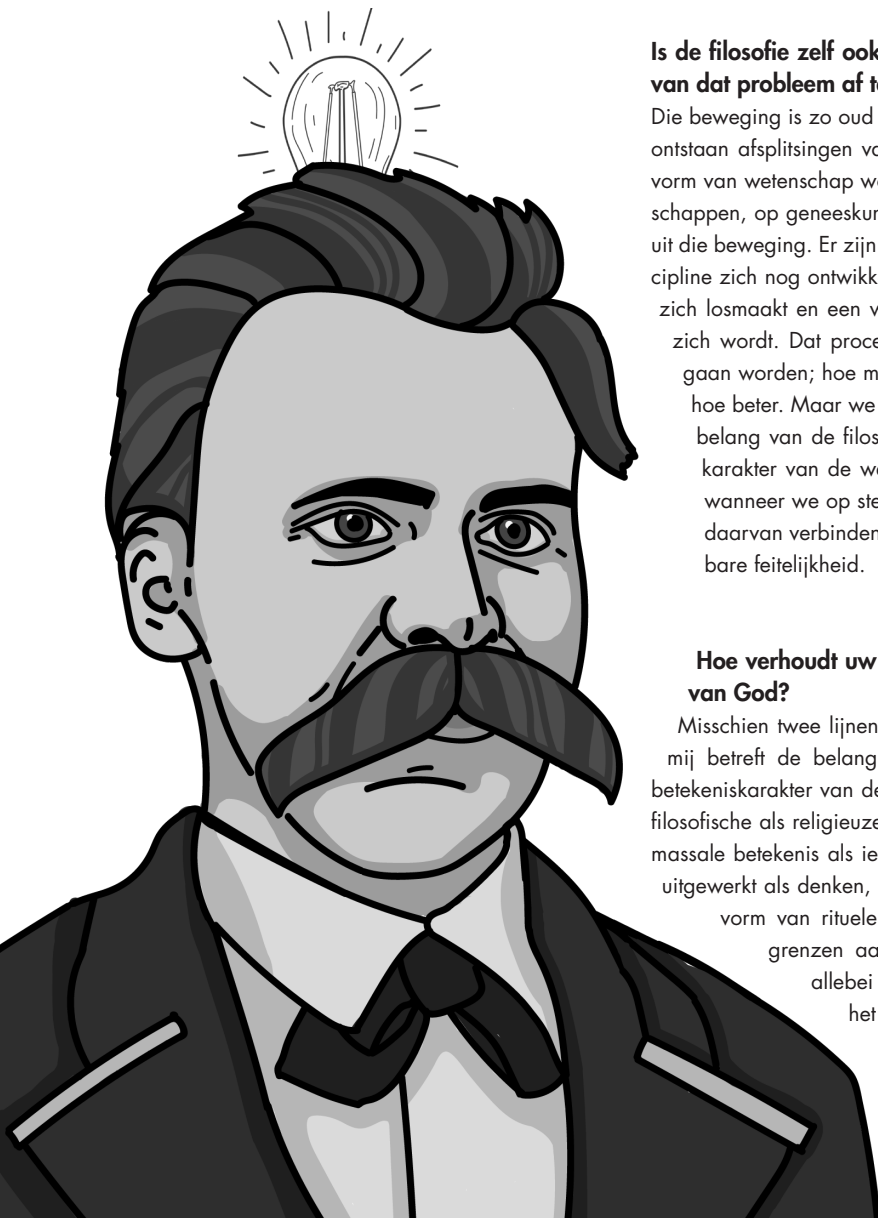
wat ik zie, voel. Betekenis bestaat in de werkelijkheid, maar niet op dezelfde manier als feitelijke wereld die geregistreerd kan worden. Betekenis kan alleen gevat worden in interpretatie, door interpreterende subjecten. Dat is iets heel anders dan zeggen dat betekenis niets anders is dan wat een subjectieve interpretatie ervan maakt.

Als verklaringen nooit echt kunnen voldoen dan kan geen enkel proces betekenis vasthouden. Het is alsof hoe harder je knijpt, hoe sneller het wegfloept.

Ik wil voorkomen dat wat ik probeer te zeggen als een kritiek op wetenschap of wetenschappelijk denken zou overkomen. De wetenschap heeft een grote waarde. Het is meer zo dat in een bredere samenleving een zekere neiging bestaat om het aansprekende en uitdagende karakter van de werkelijkheid weg te filteren. Door de indruk te geven dat wetenschap op alles een antwoord heeft, of minstens ooit kan hebben, verliezen we het zicht op dat uitdagende karakter. Het beeld van dat vastknijpen is niet verkeerd: als we in een wereld, dat wil zeggen een context van betekenis leven en als die betekenis problematisch is, zullen we proberen ervan af te komen. ☒

“Het betekenis karakter van de werkelijkheid blijft uitdagen.

Is de filosofie zelf ook een potentieel discours om van dat probleem af te komen?

Die beweging is zo oud als de filosofie zelf. Regelmatig ontstaan afsplitsingen van filosofie die dan eerder een vorm van wetenschap worden. Eigenlijk zijn alle wetenschappen, op geneeskunde en astronomie na, ontstaan uit die beweging. Er zijn altijd periodes waarin zo'n discipline zich nog ontwikkelt binnen de filosofie, voor die zich losmaakt en een wetenschappelijke discipline op zich wordt. Dat proces moet trouwens niet tegengegaan worden; hoe meer disciplines daaruit ontstaan hoe beter. Maar we moeten niet denken dat die het belang van de filosofie wegnemen. Het betekenis-karakter van de werkelijkheid blijft uitdagen, ook wanneer we op steeds nieuwe manieren aspecten daarvan verbinden met een wetenschappelijk kenbare feitelijkheid.

Hoe verhoudt uw denken zich tot het concept van God?

Misschien twee lijnen van antwoord. De eerste, wat mij betreft de belangrijkste: verwondering over het betekenis-karakter van de werkelijkheid is een evenzeer filosofische als religieuze houding. De ervaring van die massale betekenis als iets wonderlijks, is in de filosofie uitgewerkt als denken, theorievorming; in religie in de vorm van rituelen, praktijk. Filosofie en religie grenzen aan elkaar op dat punt, komen allebei voort uit die verwondering. In het specifieke concept 'God' lopen die twee in elkaar over, ze raken verweven. Het concept van God is enerzijds

verbonden met religieuze praktijken, maar anderzijds ingevuld door allerlei filosofische theorieën: een eerste beweging, de idee van perfectie en dergelijke. God is een van de meest onbegrijpelijke begrippen die er zijn. Wie kan zeggen wat dat betekent? Je kan iets begrijpen van de onbegrijpelijkheid als je ziet dat het een mix is van die twee wegen. Uit de verweving daarvan kan je opmaken dat het een hopeloos verward, veelduidelig en niet vast te leggen begrip is. Ik spreek liever over het religieuze karakter van de verwondering dan te zeggen dat de filosoof, deze filosoof die ik ben, in God gelooft of juist niet in God gelooft. Dat zijn veel te lastige uitspraken, juist omdat je niet weet wat dat betekent.

U vermeldt steeds ongrijpbaarheid. Mag ik de vergelijking maken met de onvolledigheidsstellingen van Gödel?

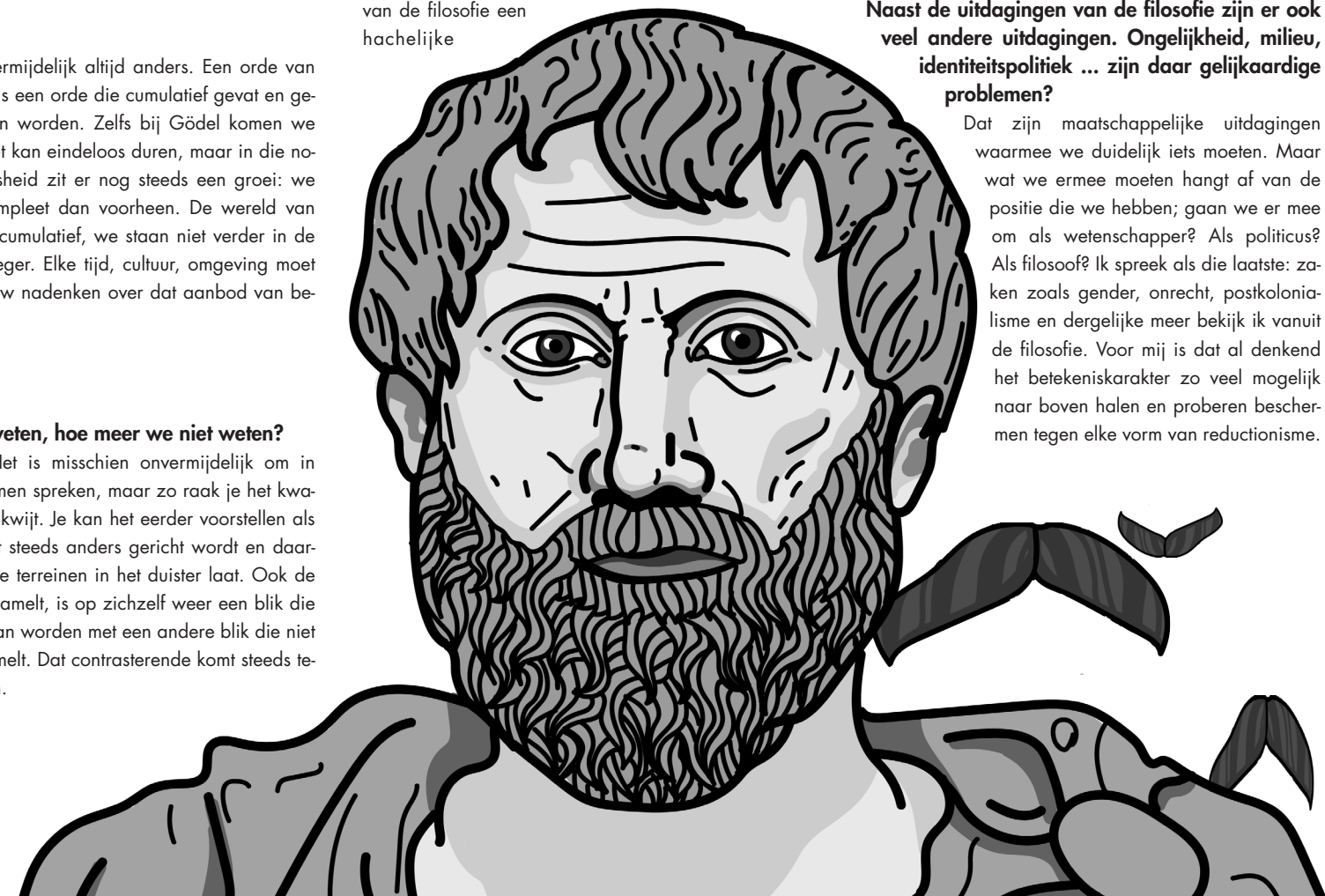
Ik aarzel daar omdat ik denk dat de notie van onvolledigheid verwijst naar volledigheid. Wat ik bedoel met die notie van betekenis, is niet een soort onvolledigheid, maar net dat het principieel niet tot de orde van compleetheit gebracht, begrepen of verwoord kan worden. Elke vergelijking loopt wel ergens mank, maar ik wil terugkomen op de wereld van de kunst. Wat een kunstenaar probeert te maken, of het nou een beeld of boek of compositie is, is niet het definitieve kunstwerk. Het absolute kunstwerk, zoals Balzac schrijft, bestaat niet. Er is geen laatste boek of schilderij, er is geen volmaakte realisering van wat kunst probeert te realiseren, maar dat druk je niet uit door te zeggen dat een kunstwerk niet volledig is. Wat de kunstenaar probeert te maken, is van een andere orde dan wat je in termen van volledigheid of compleetheid kan bespreken.

“We staan niet verder in de filosofie dan vroeger.

Betekenis is onvermijdelijk altijd anders. Een orde van (on)volledigheid is een orde die cumulatief gevat en gerepresenteerd kan worden. Zelfs bij Gödel komen we steeds verder. Het kan eindeloos duren, maar in die notie van eindeloosheid zit er nog steeds een groei: we zijn nu meer compleet dan voorheen. De wereld van betekenis is niet cumulatief, we staan niet verder in de filosofie dan vroeger. Elke tijd, cultuur, omgeving moet verder en opnieuw nadenken over dat aanbod van betekenis.

Hoe meer we weten, hoe meer we niet weten?

Ook dat niet! Het is misschien onvermijdelijk om in kwantitatieve termen spreken, maar zo raak je het kwalitatieve karakter kwijt. Je kan het eerder voorstellen als een zoeklicht dat steeds anders gericht wordt en daardoor weer andere terreinen in het duister laat. Ook de blik die veel verzamelt, is op zichzelf weer een blik die gecontrasteerd kan worden met een andere blik die niet cumulatief verzamelt. Dat contrasterende komt steeds terug in het denken.

Wat zijn de grootste uitdagingen voor ons, houders van de zaklamp?

Die tweespalt van reductionisme en subjectivisme. Het houvast dat de zuiver wetenschappelijke blik geeft is verleidelijk. Daarbij vergeleken is de interpretatiearbeid van de filosofie een hachelijke

onderneming. Maar ook als je die interpretaties louter als meningen gaat zien, waarbij alles gelijk is, begeef je je op glad ijs. Het is eigenlijk een vorm van luiheid.

Naast de uitdagingen van de filosofie zijn er ook veel andere uitdagingen. Ongelijkheid, milieu, identiteitspolitiek ... zijn daar gelijkaardige problemen?

Dat zijn maatschappelijke uitdagingen waarmee we duidelijk iets moeten. Maar wat we ermee moeten hangt af van de positie die we hebben; gaan we er mee om als wetenschapper? Als politicus? Als filosoof? Ik spreek als die laatste: zaken zoals gender, onrecht, postkolonialisme en dergelijke meer bekijk ik vanuit de filosofie. Voor mij is dat al denkend het betekenis-karakter zo veel mogelijk naar boven halen en proberen beschermen tegen elke vorm van reductionisme. ▢

Hebben we de tijd wel om te contempleren over zulke dringende problemen?

Ik snap wat je bedoelt, maar ik denk dat de filosoof toch primair de taak heeft om denkend die problemen te interpreteren, de context in te zien, de reden waarom ze op een bepaalde manier verschijnen. Maatschappelijk engagement met een bepaalde problematiek – identiteit, diversiteit, milieu, wat dan ook – is iets waartoe elke burger wordt opgeroepen, maar dat is te onderscheiden van wat de filosoof doet. Als mens kan je je engageren met het een of ander, maar als filosoof heb je de taak om daarover te denken.

“Interpretaties louter als meningen zien is een vorm van luiheid.

Daarnaast kan je maatschappelijk geëngageerd zijn, maar maak niet de fout om je filosofische taak te verwarren met maatschappelijk engagement. Die twee vallen niet samen. Filosofisch denken veronderstelt en vereist onvermijdelijk een zekere afstand; om het polemisch te zeggen een zekere vrijblijvendheid. Je moet een stap terugzetten uit het strijdgewoel en dat impliceert een soort loskomen van het maatschappelijke engagement. Ik heb zelf een vluchteling in huis genomen, maar ik heb dat niet gedaan als filosoof. Als persoon kan je maatschappelijk geëngageerd zijn maar als filosoof doe je wat anders.

Zelfs bij Nietzsche, toch moeilijk een salonfilosoof te noemen, vind je dit: “Diegene die denkt, is daarmee on-

vermijdelijk ongeschikt tot handelen.” Het denken is iets anders dan het ingrijpen in de werkelijkheid, het politiek activisme. Dat wordt in mijn denkerschap een van mijn grootste uitdagingen, denk ik. Enerzijds mijn filosofische bijdrage en ambassadeurschap niet verwarren met het geven van meningen over alle mogelijke maatschappelijke problemen, maar anderzijds voorkomen dat ik mijn meningen en posities weg moet stoppen omdat ik als filosoof actief moet zijn. De combinatie wordt een uitdaging, maar ik ga uit van het onderscheid tussen de twee. Ik wil voorkomen dat filosofie verengd wordt tot een positiekeuze in het maatschappelijk debat.

met de schijnwerpers op spaarstand

tekst: Juline Van Oudenhove ■ beeld: Aline Janssen, Crispin Yanisi en Hanne Collette

getuigenissen van jonge podiumkunstenaars

De cultuursector bloedt. Plekken van vaak oorverdovend applaus zijn nooit eerder zo geruisloos geweest. Theaterstoelen zijn al maanden dichtgeklapt, de vloer van fuif- en concertzalen was nog nooit zo spic en span en ook schijnwerpers zijn gestopt met stralen. Al wie cultuur en entertainment een warm hart toedraagt, leeft mee met de professionals voor en achter de schermen, die momenteel haast niets anders kunnen doen dan eindeloos wachten tot ze hun geliefde Bühne weer mogen betreden.

We mogen het jonge geweld in de sector niet vergeten: studenten met een passie voor performen, die plots hun hobby *on hold* hebben staan. *dwars* klopte aan bij enkele liefhebbers van het podium, jongeren met grote dromen, die toch nog even zullen moeten wachten om zich opnieuw ten volle te kunnen uitleven in hun passie.

Gust, dj

De twintigjarige Gust Timmerman volgt zijn eerste jaar Grafisch Ontwerp aan Sint-Lucas in Gent, maar staat in het Aalsterse nachtleven beter bekend als Gustj'n. Onder die naam schuimt hij al enkele jaren de wekelijkse school- en jeugdbewegingsfuiven af. Ondertussen kwam ook Trillosta erbij, het pseudoniem waaronder hij actief is in de hiphop- en techno-muziek. Daarmee was hij al te gast bij het radioprogramma van dj Black Mamba op Studio Brussel. Ook zijn anders overvolle weekends kwamen opeens bevreemdend leeg te staan. ☐

“De kans om verder te groeien en mijn droom om ooit op een festival te mogen staan heb ik even moeten opbergen.

De kans om verder te groeien en zijn droom om ooit op een festival te mogen optreden heeft hij dus even moeten opbergen. Dat wil niet zeggen dat hij een jaar heeft stilgezeten, integendeel. Aan het begin van de eerste lockdown organiseerde hij hier en daar een livestream via enkele sociale media. Daarnaast is hij zich wat serieuzer gaan richten op het produceren, iets waarin hij tussen zijn vier muren is kunnen groeien. Zo heeft hij toch steeds wat eigen muziek klaarstaan om op het gepaste moment online te gooien. “Als ik geen muziek kan draaien voor de mensen, kunnen ze me tenminste nog op die manier bezig horen”, vertelt de dj.

Net als de hele evenementensector verlangt ook Gust naar de heropening van het nachtleven. In afwachting van massa-evenementen gelooft hij er sterk in dat er een manier bestaat om cultuur niet helemaal van de kaart te vegen. Afgelopen zomer waren er al enkele goede voorbeelden van aangename maar veilige optredens, waarbij het napraten met een drankje als het ware risicovoller was dan het evenement zelf. Net als in de sport zal er binnen onze sector ook vast wel een werkwijze hanteerbaar zijn. Gust hoopt alleszins in de toekomst veel sets te kunnen draaien als Trillosta, maar als trotse scout is hij ook steeds te vinden voor boekingen van Gusti’n op *goeie ouwe* scoutsfeesten.

Tinne, musicalactrice

Tinne De Cort is helemaal gebeten door het podium. De 23-jarige behaalde reeds een bachelordiploma Theater-, Film- en Literatuurwetenschappen aan UAntwerpen en studeert nu Koreaans aan KULeuven. Toch heeft ze de theaterkriebel niet kunnen loslaten en volgt ze ondertussen al anderhalf jaar een opleiding Musical in het deeltijds kunstonderwijs aan de academie van Hemiksem. Ze werd ondergedompeld in de zang- en acteerlessen, maar die hebben jammer genoeg al na een half jaar een heel andere vorm moeten aannemen.

In het begin van de pandemie werden alle lessen opgeschort, nadien volgde er een online alternatief, maar al snel besloot de muziekacademie in te zetten op veilige fysieke lessen. Die vonden weliswaar plaats in kleine groepjes en met mondmaskers aan, maar

dat had Tinne ervoor over. Het hoogtepunt van haar eerste musicaljaar zou zonder twiifel de opvoering van *The Lion King* geweest zijn. In de rol van Pumbaa keek ze er enorm naar uit om het beste van zichzelf te geven, maar ook hier gooide het virus roet in het eten. De voorstelling werd naar een latere datum verplaatst. Uiteindelijk kon het stuk toch opgevoerd worden voor een beperkter publiek en met een minder uitgebreide staging. Er waren nu eenmaal niet genoeg tijd en mogelijkheid om het stuk heel gedetailleerd te repeteren. Bovendien zorgden de maatregelen ervoor dat een groots spektakel praktisch niet te regelen was. “We zijn heel blij dat we het überhaupt hebben kunnen doen. We hebben er enorm veel plezier aan gehad en hebben positieve reacties gekregen van het publiek. Toch blijft het anders. Je mist een groot aspect van musical en theater, namelijk het samen spelen en het aankleden van het stuk. Dat verlies je nu enorm, omdat je elkaar ter plekke niet mag aanraken.”

Toch laten Tinne en haar ensemble de moed niet zakken. De repetities voor een nieuwe musical zijn gestart en de opvoering staat gepland eind juni. De kans op uitstel is er, maar ze hopen alleszins op zo weinig mogelijk beperkende maatregelen bij het neerzetten van de performance. “Als ze het mondmasker van bovenaf willen blijven behouden, maar ze zouden de verplichte afstand laten vallen, dan draag ik met veel plezier dat masker om toch de hele ruimte te kunnen innemen en ons ding te kunnen doen.”

Thibaut, muzikant

De crisis maakt van de cultuursector een nog onzekerdere plek dan hij al was, maar dat is buiten Thibaut De Bondt gerekend. De achttienjarige muzikant begon in september aan een opleiding Klassieke Muziek Bariton aan het conservatorium van Antwerpen. Hij was regelmatig op het podium te vinden, zowel solistisch als met Brassband Willebroek. Door de gekende omstandigheden werden plots alle grote optredens afgelast en werd er alleen nog online geleerd en gemusiceerd. Dat was allesbehalve ideaal: zonder professionele geluidsapparatuur is er namelijk geen beginnen aan als je meer wilt inspelen op elkaar, laat staan wanneer je dieper wilt ingaan op klank of stemming. Ook zijn kwalificatie voor het Europees Brassband Kampioenschap, een kans om in de hoogste afdeling te mogen deelnemen in het Litouwse Palanga zag hij voor zijn neus geschrapt worden.

“Het is frustrerend om van dichtbij te zien hoe de cultuursector steeds weer op de bijzaakstapel belandt.”

Voor sommige evenementen hadden ze met de brassband, tussen de covidgolven in, hoopvol gerepeteerd, van thuis uit of in grotere zalen. Toch zagen ze ook die activiteiten last minute van de agenda verdwijnen. “Gelukkig worden kampioenschappen jaarlijks georganiseerd. Laat ons hopen dat de volgende editie

wel kan doorgaan, want ik mis het echt om op een podium te staan, om die stress te hebben en om überhaupt veel op mijn planning te zien staan”, zegt de jonge muzikant.

Terwijl hij op dat volle programma wacht, weet Thibaut zich wel bezig te houden. Momenteel kan hij weer fysiek repeteren en er zijn ook al enkele klasconcerten kunnen doorgaan. Hij is dankbaar dat hij van zijn hobby zijn studie heeft gemaakt, want hij beseft dat vele jongeren op de muziekacademie dat geluk nog niet hebben. Daarnaast is hij zelf wat muziek beginnen componeren, onder andere voor blokfluit. Hij laat zich alleszins niet afschrikken door de onheilspellende wolk die boven de cultuursector hangt. “Ik doe wat ik tof vind en dat zal ik blijven doen. Ik ben zeker dat de culturele activiteiten zullen terugkomen. Het is een kwestie van lang wachten, hoe vervelend het ook is. Natuurlijk is het frustrerend om van dichtbij te zien hoe de cultuursector steeds weer op de bijzaakstapel belandt. Dat is nu eenmaal zo, dat gebeurt constant.”

Uiteraard heeft hij begrip voor het opschorten van alle grote evenementen, maar het zijn de kleine dingen, zoals een een-op-een les krijgen van je muzieklerkracht, die het kunstonderwijs ook niet gegend worden. En dat is teleurstellend. Mensen worden beroofd van hun persoonlijke ervaring met iets waarmee ze dag in dag uit bezig zijn, iets waar ze voor de rest van hun leven hun werk van willen maken. ▀

CurieuzeNeuzen

citizen science in de achtertuin

tekst: Svitlana Hulyuvata ■ beeld: Hannah Thys en Sophie Van Reeth

Onderzoek aan UAntwerpen is schering en inslag, maar toch is CurieuzeNeuzen een frisse wind. Het initiatief heeft als doel gewone burgers zonder wetenschappelijke achtergrond in te schakelen voor grootschalig onderzoek. De metingen die burgers zelf uitvoeren, zijn niet alleen cruciaal voor verder onderzoek, ze brengen wetenschap ook aan de man. Of: telwel: waarom jij deze keer wél je neus in andermans zaken mag steken.

Gestart in 2016 en ondertussen al aan zijn derde editie toe – CurieuzeNeuzen slaagt erin om de wetenschap aan de man te brengen. De insteek: een grootschalig onderzoek waarbij de luchtkwaliteit in Antwerpen, ondertussen ook in de rest van Vlaanderen, in kaart wordt gebracht. Vele handen worden daarvoor ineengeslagen en krijgen de steun van partners zoals *De Standaard*, Ringland, de Vlaamse Milieumaatschappij, HIVA-KU Leuven en VITO. Het project streeft naar twee grote doelen: luchtvervuiling in Vlaanderen in kaart brengen en mensen bewustmaken rond de huidige luchtvervuiling. En met succes. CurieuzeNeuzen Antwerpen had 2000 deelnemers, dubbel zoveel als eerst voorzien. Met dat aantal werd CurieuzeNeuzen een Europese primeur. Dat succes spoorde de organisatoren aan om het onderzoek verder te zetten: CurieuzeNeuzen Vlaanderen werd geboren. Met 52 626 kandidaten en 20 000 deelnemers overtrof de tweede editie alle verwachtingen.

De derde editie slaat een nieuwe richting in. Zo loopt CurieuzeNeuzen in de Tuin tussen april en oktober 2021. 5000 deelnemers, waarvan 600 natuur- en landbouwgebieden, zullen in deze periode een bodemsensor huisvesten. Daarmee zullen hitte en droogte in Vlaamse tuinen in kaart gebracht worden, als aanvulling

op het onderzoek naar bodemdroogte en hittegolven louter in natuurgebieden. De onderzoekers vanuit UAntwerpen zijn in ieder geval enthousiast om ondersteuning te bieden aan zo’n grootschalig project.

een blik achter de schermen

Professor Meysman heeft als coördinator al sinds de start van het initiatief het potentieel vanop de eerste rij zien ontluiken: “Burgers zijn een ongelooflijk krachtig instrument om wetenschappelijke data te verzamelen. Dat werd alvast bewezen door het eerste CurieuzeNeuzen-project in 2016 en 2018 waarbij deelnemers met meetapparatuur aan hun raam stikstofdioxide maten, wat resulteerde in een uitgebreide dataset. Voor CurieuzeNeuzen in de Tuin betrekken we opnieuw duizenden burgers om hun steentje bij te dragen. Dit keer door hun tuin, speelplaats of bedrijfstuin ter beschikking te stellen voor grootschalig onderzoek naar hitte en droogte.”

Zijn persoonlijke observaties gecombineerd met de nood aan bodemmetingen in bewoonde gebieden leidden tot deze derde editie: Filip Meysman zag achter in zijn tuin een grote dennenboom doodgaan door de opeenvolgende hete zomers en realiseerde zich dat de gevolgen van klimaatopwarming geen ver-van-zijn-bed-show meer waren. Tegelijkertijd kwam de vraag vanuit SoilTemp, een wereldwijd netwerk van bodemweerstations dat klimaatdata vergaart om de impact van hitte en droogte op de bodem in kaart te brengen.

“Mensen merken dat er iets moet gebeuren, maar weten vaak niet wat ze zelf kunnen doen.

Niet alleen is het een grote bijdrage op het vlak van bodemmetingen, er zal ook een blinde vlek opgevuld worden doordat de metingen vooral in tuinen uitgevoerd zullen worden. ”

De impact en het potentieel van het initiatief zijn groot, op wetenschappelijk én op maatschappelijk vlak. Sanne de Rooij, communicatiemanager van het project, belicht dat maatschappelijke aspect: “We merken ook dat de urgentie voor het onderwerp bij mensen aanslaat. De afgelopen droge zomers hebben daar zeker aan bijgedragen: mensen zijn zich meer bewust van het feit dat er iets moet gebeuren, maar weten vaak ook niet wat ze zelf kunnen doen. Door hen mee te doen meten, geven we hun inzicht in de impact die hitte en droogte hebben op hun eigen leefomgeving.”

Een prachtig resultaat op zich, maar CurieuzeNeuzen in de Tuin blijft verder innoveren. “Het unieke aan dit project is de innovatieve technologie die we koppelen aan grootschalig burgeronderzoek en klimaatwetenschap”, zegt Sanne. “De bodemsensoren koppelen we aan het *Internet of Things* van Orange. De 5000 sensoren sturen elke dag hun meetgegevens door naar onze database

en vervolgens naar het persoonlijke dashboard van de deelnemer.” Het *Internet of Things* is het netwerk dat tussen fysieke objecten, zoals auto’s of sensoren, met technologie tot stand wordt gebracht en dat deze objecten de mogelijkheid geeft om via het internet te communiceren. Op die manier worden de metingen efficiënter verzameld en kunnen de deelnemers de huidige stand van hun tuin opvolgen. Maar hoe gaat dat exact in zijn werk?

voeten op de grond

CurieuzeNeuzen in de Tuin focust zich op drie vragen. Hoe verkoelend werkt je tuin? Hoe goed houdt jouw tuin het regenwater vast? Hoe goed slaat jouw tuin koolstof op? Door de eerste vraag te beantwoorden, kunnen we weten welke factoren doorslaggevend zijn om de temperatuur te reguleren. Daarnaast kunnen de temperatuurverschillen in Vlaanderen in kaart worden gebracht. De tweede vraag zoekt de doorslaggevende oorzaken voor de droogtegevoeligheid van je tuin. Op die manier kan een prangende vraag beantwoord worden: hoe red ik mijn gazon van de droogte? De laatste vraag richt zich op het effect van tuinen op CO₂.

Is er een manier om de tuinen meer CO₂ te laten opnemen? Welke tuinen nemen beter CO₂ op? Waarom is dat zo? Interessante vragen die met CurieuzeNeuzen in de Tuin hopelijk beantwoord worden, want tuinen vormen 9% van de oppervlakte van Vlaanderen. Een groot potentieel in onze strijd tegen klimaatverandering. ➡

CurieuzeNeuzen vult een blinde vlek in het klimaatonderzoek.

Slimme bodemsensoren zijn het middel om deze vragen te beantwoorden. Je steekt hem eenvoudigweg in een stuk gras dat tussen april en oktober ongevoerd zal blijven en je volgt de metingen vanuit je luie zetel. De sensor, ook wel de slimme gazondolk genoemd, maakt de metingen zelf en stuurt ze meteen door naar UAntwerpen. Dat kan via het *Internet of Things*. De gazondolk bestaat uit drie grote delen: drie temperatuursensoren, een vochtsensor en de technische onderdelen om de metingen en de communicatie mogelijk te maken. In de bodem, aan de oppervlakte en op vijftien centimeter boven de grond wordt de temperatuur gemeten. De vochtsensor werkt via elektromagnetische pulsen die sneller of trager verzonden worden, afhankelijk van de vochtigheid van de bodem. De metingen gebeuren elke vijftien minuten en eenmaal per dag worden de data doorgestuurd. De batterij kan zes maanden mee — tijd genoeg dus voor de metingen.

hoofd in de wolken

Luchtkwaliteit is een complex probleem met vele factoren. Een belangrijke indicator is de stikstofdioxideconcentratie. Luchtkwaliteit is namelijk niet enkel een probleem van de grote steden. Vele kleine gemeenten overschrijden de Europese norm voor de NO₂-concentraties. De norm is er gekomen omdat NO₂ een grote invloed heeft op de gezondheid en het milieu. Irritatie van de luchtwegen, astma, chronische bronchitis ... het zijn maar enkele gevolgen.

En het milieu krijgt het ook te verduren. NO₂ vormt smog en draagt bij tot de verzuring van de oceanen. De metingen gebeuren door middel van twee diffusiebuisjes die met behulp van een karton aan de buitenkant van een raam worden bevestigd. Ze bevatten een filter die selectief NO₂ aan zich bindt. Na vier weken wordt het gemiddelde resultaat van de twee buisjes berekend. Op die manier kan de luchtkwaliteit in Antwerpen en Vlaanderen ingeschat worden.

“**Burgers zijn een ongelooflijk krachtig instrument om wetenschappelijke data te verzamelen.**

de cijfers stromen binnen

Op CurieuzeNeuzen in de Tuin is het nog even wachten, maar de resultaten van de vorige twee edities zijn al binnen. CurieuzeNeuzen Antwerpen toonde aan dat verkeersdrukke in de straat en de nabijheid van de Ring de belangrijkste factoren zijn voor de luchtkwaliteit. De Singel, de bruggen over de Ring en drukke verkeerspunten bevatten dus de hoogste NO₂-concentraties. Linkeroever en de zones met beperkt verkeer toonden de laagste concentraties.

CurieuzeNeuzen Vlaanderen bouwt voort op deze resultaten. De hoogste gemeten NO₂-waarde was 75,3 µg/m³ (microgram per kubieke meter) en werd gemeten in Limburg. Dat is bijna zevenmaal de laagst gemeten waarde, namelijk 10,9 µg/m³, eveneens gemeten in Limburg. De gemiddelde NO₂-concentratie in Vlaanderen bedraagt 22,8 µg/m³. De ranking is als volgt: provincie Antwerpen scoort het hoogst, gevolgd door Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen, Vlaams-Brabant en *last but not least* Limburg. Of misschien in dit geval toch wel, want Limburg zit gemiddeld maar liefst 5 µg/m³ lager dan Antwerpen. In West-Vlaanderen zaten de concentraties opvallend dicht bijeen.

Wat ook opvalt, is dat er op korte afstand heel grote verschillen kunnen voorkomen. Soms is dat zelfs merkbaar binnen dezelfde straat. CurieuzeNeuzen concludeert: de belangrijkste factoren voor de NO₂-concentratie zijn de lokale verkeersemissies en de lokale straatconfiguratie. ▀

Untappd

De pastor en het bier, er is geen duo dat meer onafscheidelijk is. Als pastorale superheld schrijft Gert Van Langendonck ons met zijn geestelijk vernuft op weg naar de beste smaken in het bierlandschap. Prosit!

Reeds lang deden er geruchten de ronde in Biermans onmiddellijke omgeving dat er telefoons met aanraakscherm bestaan, alsmede een toepassing genaamd *Untappd* waarin de namen van alle bieren ter wereld terug te vinden zijn. Het idee erachter zou zijn dat men een geconsumeerd bier kan afvinken van een lijst waardoor het beloningscentrum in de hersenen een kleine stimulus krijgt. Andere voordelen ziet Bierman in het idee van exhaustieve bierervaring en in gamificatie, respectievelijk de krachtige illusie dat een mensenleven volstaat om alle bieren één keer te drinken en de krachtige illusie dat bier drinken iets is voor kleuters in een volwassen lichaam.

Zelf drinkt Bierman enkel bier omdat hij ervan overtuigd is dat het hem zal smaken. Een bier bestellen op café is voor hem dus een eenvoudige beweging van zijn wil die een realiteit tot stand brengt waarin objecten in zijn leefwereld zich schikken naar een hogere orde. Zijn telefoon gebruikt Bierman daarbij enkel om zijn omgeving te informeren dat hij is opgenomen in bovenstaande hogere orde en dus om existentiële redenen vooralsnog het café niet kan verlaten. Overigens maakt Bierman zich bij dat alles sterk dat hij het gros bieren dat de moeite van het drinken waard is voorlopig nog wel uit zijn hoofd kent, maar hij begrijpt dat de diffuse postmoderne geest zich aangetrokken kan voelen tot een toepassing die de onoverzichtelijke hoop bieren in kaart brengt die — mogelijk om goede redenen — buiten de canon vallen.

Bierman

tekst: Gert Van Langendonck ■ beeld: Orin D'hauwer

En dus bestaan er ook in bierland onwillige slachtoffers van de hedendaagse veelheid die zelfs in een sociale vrijplaats als het café gebukt gaan onder onzekerheid en keuzestress. Voor hen kan de telefoon een handig hulpmiddel zijn. De gebruiker van het toestel bestelt gewoon een nog niet eerder gedronken bier of probeert een virtuele mijlpaal te bereiken door bepaalde types vaker te drinken — of zou “*Hopped Up level 32*” iets anders betekenen? Bierman wil in het raam van dit bericht zeker niet beweren dat het gebruik van de applicatie wijst op een obsessief-compulsieve stoornis als gevolg van een slecht doorlopen anale fase, maar het kan — bij wijze van experiment — interessant zijn om gebruikers van dergelijke toepassingen aan te moedigen om meer gistrijke bieren te consumeren om te kijken of de symptomen afnemen.

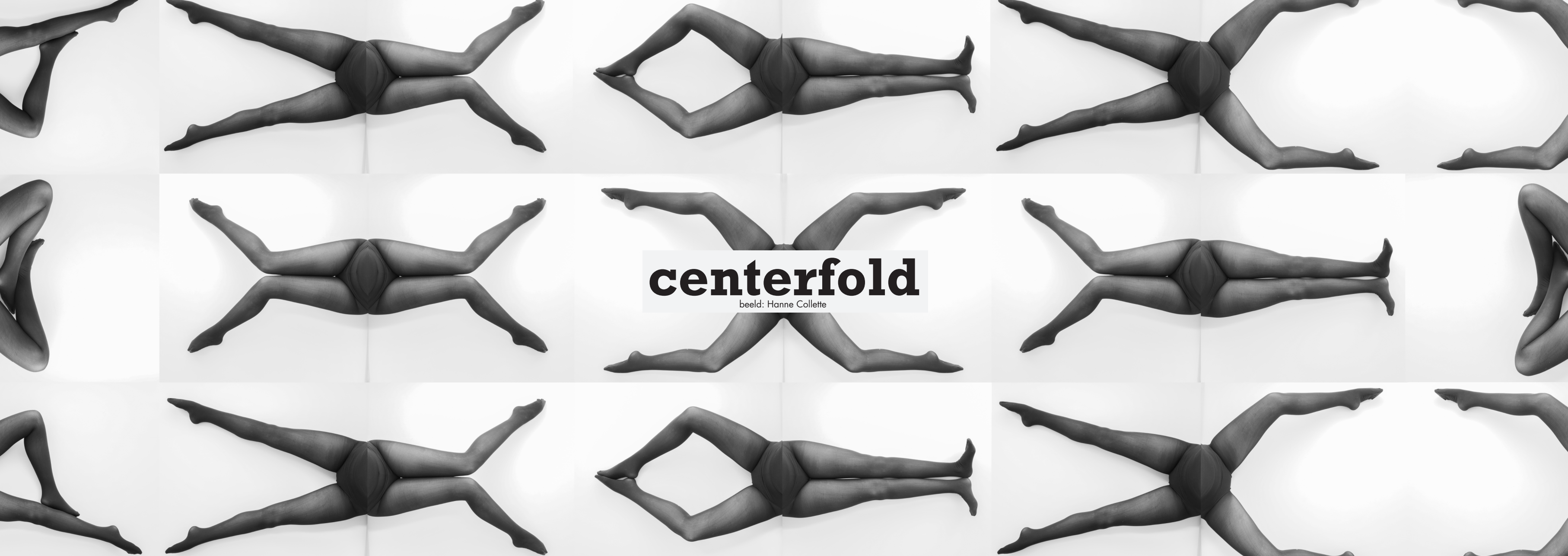
Hoe dan ook, zelfs bij zoiets eenvoudigs als het drinken van een bier, kan geen mens ontsnappen aan zijn eigen zijnsconditie. Of, om het met een licht aangepast vers van de Kontichse dichter P.C. Verhulst te zeggen:

“**Als de wolken varen wij ook zo henen,
Wij zijn niet meer dan wolk en damp
Die eenzaam in de bittere levenskamp
Eens worstelen en daarna zijn verdwenen.**”

Voor sommige apps is het leven veel te kort. ▀

centerfold

beeld: Hanne Collette

parle-vous bien François?

over de matige kennis van het Frans

Komt een student bij de dokter. Dokter, ik heb al enige tijd last van bibberende benen, knikkende knieën en een onrustig bonkend hart. Verder heb ik geen eetlust en slaap ik onrustig. “Dat ga ik snel onderzoeken, maar eerst een routinevraagje: moet u deze week toevallig enkele zinnen Frans spreken?”

Docenten aan hogescholen en universiteiten luiden regelmatig de alarmbel over de afkalvende kennis van het Frans onder jongeren. Medio 2019 vroegen tientallen docenten Frans in een open brief aandacht voor die toestand. Wie zich al vroeg flink zorgen maakte over de tanende kennis van het Frans, is Prof. dr. Alex Vanneste. Momenteel is hij decaan van de faculteit Ontwerpwetenschappen, maar tot en met 2012 doceerde hij Franse taalbeheersing en Franse taalkunde aan de faculteit Taal- en Letterkunde. “Voor de aanvang van elk academiejaar kregen eerstejaarsstudenten de kans om deel te nemen aan de propedeuse Frans, zeg maar een stoom- en evaluatiecursus. Zowel bij het begin als aan het einde van die week hield ik een computergestuurde oriëntatietest, van 1986 tot en met 2012 – elk jaar dezelfde test. Stelselmatig

en ononderbroken daalde de instapkennis van het Frans. Ook bij de eindtest scoorden de studenten in 2012 een stuk lager dan de studenten eind jaren tachtig, maar ze maakten duidelijk progressie ten opzichte van de begintest. Ze zijn waarschijnlijk niet dommer geworden, maar komen met minder kennis van de humaniora. Het eerste bachelorjaar diende dan eigenlijk om deze achterstand in te halen. Pas daarna kon ik echt van start gaan met verdieping.”

comment est-ce possible?

Hoe is het zover kunnen komen dat de tweede landstaal met zo’n harde klap van de prioriteitenladder is gevallen? Vanneste ziet verschillende verklaringen voor het verval van het Frans bij jongeren. “De taal stond lange tijd hoog aangeschreven in Vlaanderen, maar na de Tweede Wereldoorlog veranderde dat. Met name vanaf de jaren zestig begon de samenleving te veramerikaniseren en vond de Angelsaksische cultuur ingang in Europa. Of het nu ging over muziek of economie (onder andere met het Marshallplan), ze drong in al haar facetten de samenleving binnen en dat vooral ten koste van het Frans.”

“Maar dat is natuurlijk niet de enige verklaring”, gaat Vanneste verder. “We moeten ook kijken naar het onder-

wijs en het didactische model onder de loop nemen. Vroeger lag het accent misschien te veel op grammaticale kennis: leerlingen konden de meest exotische onregelmatige werkwoorden vervoegen, maar waren soms niet in staat om een brood te bestellen in het Frans. Talrijke pedagogen namen het daarom op voor de communicatieve benadering: wat je zegt of schrijft hoeft niet grammaticaal correct te zijn zolang men je maar begrijpt en de boodschap overkomt. De slinger is inmiddels veel te ver doorgeslagen. Ziehier een anekdote van een leraar Frans aan wie ik nog les gaf, die haar leerlingen het zinnetje “Ik heb dorst en bestel een glas bier” liet vertalen. Een van hen vertaalde dat als “*Moi soif, moi commande bière.*” Zij zette een dikke rode streep door dat antwoord, maar kreeg daarna van de inspectie te horen dat dat niet eerlijk was en ze de helft van de punten had moeten toekennen, want ze wist toch wat de leerling bedoelde.”

“De slinger is inmiddels veel te ver doorgeslagen naar de kant van de communicatieve vaardigheden.

tekst: Matthias Vangenechten ■ beeld: Joke de Wilde

lets wat Isa Van Acker, docente Franse taalbeheersing in verscheidene jaren, waaronder het eerste, beaamt: “In het (vreemde)talenonderwijs heeft de nadruk te lang gelegen op de zogenaamde vaardigheden – als de boodschap maar overkwam. Dat ging ten koste van de kenniscomponent. Het werd haast een taboe om grammatica te onderwijzen, wat ik een schandalige onderschatting van het abstraheervermogen van de jeugd vind. Gelukkig zijn er recent meer en meer kritische geluiden te horen, van zowel studenten als docenten, waardoor de aandacht voor kennis opnieuw aan belang wint.”

Ook zij stelt vast dat het aanvangsniveau van studenten Frans blijft dalen. “De oorzaken zijn complex en hebben weinig te maken met de intelligentie of inzet van de studenten zelf. Het is nu eenmaal zo dat het gewicht van het Frans wereldwijd daalt ten opzichte van andere ‘grote’ talen. Daardoor is het Frans minder nadrukkelijk dan vroeger aanwezig in ons dagelijks leven en in de media, al zijn er de laatste jaren ook mooie tegenvoorbeelden: alleen al in de populaire muziek krijgt het Frans internationaal terug een podium dankzij het succes van onder andere Stromae, Angèle of Aya Nakamura.”

Zowel Van Acker als professor Franse taalbeheersing en Franse taalkunde Patrick Dendale merken op dat vele studenten geen Frans durven spreken. Die laatste vertelt: “Mondelinge taalbeheersing bij studenten is een heikel punt. Ik hoor bij sommigen dat ze zich zelfverzekerder voelen in het Spaans en Duits dan in het Frans, hoewel ze Frans studeren en het jaren kregen in de middelbare school. Gaandeweg daagde het mij dat het gebrek aan zelfvertrouwen te maken heeft met hoe de taal wordt gedoceerd in de middelbare scholen, waar het voldoende is dat je je verstaanbaar kan uitdrukken. Dat botst natuurlijk met onze kwaliteitseisen.”

Als eerstejaarsstudente Frans merkt Nina dat het basisniveau Frans inderdaad niet hoog genoeg is. “Ik geef al enkele jaren bijles aan leerlingen uit zowel het lager als het middelbaar onderwijs en merk dat de basiskennis vaak ontoereikend is. Dan wordt het extra uitdagend om nieuwe, moeilijkere leerstof aan te brengen. Ik ondervond zelf in het middelbaar dat de nadruk heel erg op vaardigheden – vooral spreken en schrijven – gelegd werd. Maar je kan onmogelijk een goede tekst schrijven of een dialoog voor de klas brengen als je onvoldoende basiskennis bezit wat bijvoorbeeld woordenschat en werkwoordstijden betreft. Er moet in de eerste plaats op kennis gefocust worden waarna leerlingen die kennis in de praktijk leren gebruiken.”

“Studenten durven geen Frans spreken.

Ook Joshua is eerstejaarsstudent Taal- en Letterkunde Frans. Hij kijkt kritisch naar de eigen taalbeheersing. “Vooral mijn woordenschat en spreekvaardigheid laten te wensen over. Ik weet wel hoe ik een vliegtuig moet nemen, maar ik zou niet kunnen volgen als iemand me in het Frans uitlegt hoe ik een ei moet bakken. Frans spreken ben ik nu eigenlijk pas aan het leren, terwijl we zogezegd met een zekere voorkennis vertrekken.”

“Toch valt ook voor die vrijblijvende aanpak in het middelbaar iets te zeggen”, merkt Dendale op. “Voor vele leerlingen in de middelbare school is zich kunnen behelpen op reis in het Frans al voldoende. Alleen is het natuurlijk zo dat de toekomstige specialisten Frans met dat niveau universitaire studies Frans moeten aanvatten en daar zijn wij de dupe van. Je zou twee sporen kunnen ontwikkelen: een spoor intens Frans en een spoor ‘t-doet-er-niet-toe-Frans. Maar wanneer weet je als middelbare scholier dat je je wilt verdiepen in het Frans? Vaak vrij laat pas. Ikzelf wist dat trouwens pas in het laatste jaar.”

et maintenant?

Voor Vanneste ligt een belangrijke sleutel in de herwaardering van het beroep van leraar. “Van kleuterleid(st)er tot professor en alles wat zich daar tussen bevindt. Herwaardeer de menswetenschappen. Opgelet, lees dit niet als een pleidooi tegen exacte wetenschappen waarvoor de laatste jaren flink publiciteit is gemaakt. Die zijn van enorm belang, maar laat de menswetenschappen daar niet het slachtoffer van worden. ▣

En stap ook af van de idee dat onderwijs in de eerste plaats leuk moet zijn. Frans is een bijzonder populaire taal in avondscholen. Dus de interesse is er wel. Maar in tegenstelling tot Engels blijft Frans, zeker in de aanvangsfase, een moeilijk te verwerken taal."

"Maak Frans leuk opdat leerlingen zich amuseren met de taal en zet tegelijk in op spreekvaardigheid", aldus Joshua. "Een aanstekelijke leerkracht doet veel, want de taal heeft bij jongeren onterecht een slechte reputatie. Veel leerlingen in de middelbare school durven hun mond niet te openen uit angst om een fout te maken omdat ze buiten hun

comfortzone moeten treden. Zo maak je je natuurlijk nooit een taal eigen."

"De heterogeniteit van het aanvangsniveau van de studenten vormt een almaar grotere uitdaging", vertelt Van Acker. "Het verschil tussen de sterkere en de zwakkere studenten lijkt te groeien. Dan is het zoeken naar manieren om die laatste groep alle kansen te bieden om lacunes weg te werken en tegelijk de taalsterke studenten voldoende te stimuleren om hun grenzen te blijven verleggen. Dat kan door in te zetten op differentiatie, waarbij je afstapt van het principe dat elke student precies hetzelfde pakket doorloopt. In plaats daarvan voorzie je een ruim aanbod aan lesmateriaal dat studenten de kans biedt een persoonlijk leertraject te

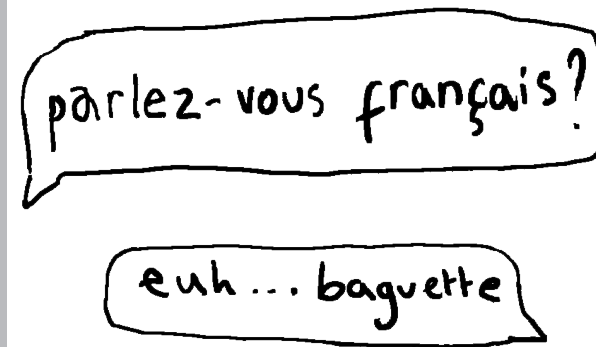
La théobromine est un diurétique, un cardiotonique et un vasodilatateur des artères coronaires.

volgen afhankelijk van hun niveau, behoeften en interesses."

Het mag duidelijk zijn dat de situatie in de middelbare scholen zorgen baart. Het lerarentekort is een almaar nijpend probleem, in het bijzonder voor het vak Frans. Een spectaculair voorbeeld was een school die het examen moest afgelasten omdat ze na vijf weken zoeken nog altijd geen vervanger vond voor een zieke leerkracht. U raadt het helemaal goed: leraar Frans figureert in de lijst van knelpuntberoepen. De auteurs van de al aangehaalde open brief die verscheen op de website van Knack lieten het volgende optekenen: "Dat de leerkrachten Frans, in tegenstelling tot hun collega's wiskunde of Latijn, leerlingen niet meer zo streng kunnen beoordelen wanneer zij een ontoereikende beheersing van hun vak vaststellen, is in dat verband een cruciaal gegeven. Er wordt van hen namelijk verlangd dat zij grote inspanningen leveren om hun vak aantrekkelijk te maken, maar hun minstens even belangrijke taak van kwaliteitsbewakers wordt hen (*sic!*) ontnegd."

"Laat de menswetenschappen niet het slachtoffer worden van het succes van de exacte wetenschappen."

parler français comme une vache espagnole

"Toen ik nog in het eerste jaar les gaf, stond ik versteld van de banale fouten", vertelt Dendale. "Maar wanneer de studenten in het derde jaar een exposé houden voor het vak academische taalbeheersing, merk je toch dat hun niveau wel goed is na drie jaar en dat ze grote vorderingen hebben gemaakt. Dan is het merkwaardig om vast te stellen dat de perceptie van studenten zelf niet is meegegroeid. De angst om Frans te praten blijft. Ze zeggen dan dat ze op straat de weg niet kunnen vragen. Dat zou na de middelbare school te hebben doorlopen basiskennis mogen zijn."

Marjolein zit in haar derde jaar Frans en voert een pleidooi voor meer aandacht voor spreekvaardigheid. "Ik merk dat er zowel in het middelbaar als in het hoger onderwijs véél te weinig nadruk wordt gelegd

op spreken en schrijven. Ik denk dat ik voor de hele richting spreek wanneer ik zeg dat we in het hoger onderwijs de grammatica ondertussen welhaast perfect beheersen en onze luister- en leesvaardigheid een moedertaalniveau heeft bereikt. Waar het probleem ligt, is dat we tijdens lessen nauwelijks Frans moeten spreken. En wanneer we dat doen, is het voor presentaties die we uit ons hoofd konden leren. Volgens mij is het een goed idee om meer laagdrempelige gesprekken te houden. Zo lijkt het mij niet slecht om wekelijks een soort debat te houden over een bepaald onderwerp dat we niet op voorhand kennen. Iedereen kan zijn zegje doen, maar je leert ook veel spontaner spreken." ▢

“Het werkt contraproductief om studenten constant te wijzen op hun spreekfouten.

“Wat is de oplossing voor de clash tussen het vrijblijvende systeem dat vele middelbare scholen hanteren en het veeleisende systeem van universiteiten?” vraagt Dendale zich af. “We voeren te weinig mondelinge conversaties, hoor ik van studenten. Elk jaar passen we dingen aan en er moeten altijd componenten bijkomen om studenten te doen bijbenen en mijn vakken zitten nu al eivol. We bieden studenten extra didactische tools aan om hun mondelinge taalvaardigheid bij

te spijkeren. Maar er zijn nu eenmaal niet genoeg uren om je mondelinge taalniveau louter klassikaal op peil te brengen. Vergelijk het met een piloot van wie men zegt hoeveel vliegminuten hij heeft in plaats van vliegmuren. En wie wil er met een piloot vliegen die slechts vliegminuten op de teller heeft staan? Je moet buiten de lessen investeren in je Frans, bijvoorbeeld door naar Frankrijk te gaan.”

“Op Erasmus gaan heeft mijn spreekvaardigheid gevoelig verbeterd”, vertelt Marjolein. “Toch blijft het gevoel beter te kunnen lezen en te schrijven overheersen. De angst om Frans te spreken is iets heel herkenbaars. Dat ligt aan het feit dat ik nog steeds het gevoel heb niet goed Frans te kunnen, maar ook aan de lage tolerantie die veel professoren hebben voor gebrekkig Frans. We hebben elk jaar een vak taalbeheersing, maar naar mijn ervaring krijgen we vooral te horen welke fouten we te vaak maken en wat we anders moeten doen. Allemaal goed en wel, maar als je dat uurtje per week vervangt door een uur praten, zou onze spreekvaardigheid beteren ondertussen. Ergens begrijp ik het, maar volgens mij werkt het contraproductief om alle studenten zo te wijzen op hun fouten.”

“Taalvaardigheid verwerf je niet alleen op de schoolbanken”, bevestigt Van Acker. “Als je goed Frans wil leren – en wie wil dat nu niet? – zorg dan dat je zo vaak mogelijk in contact komt met gesproken en geschreven Frans. Ontdek wat je boeit, wees nieuwsgierig en verken gaandeweg ook andere onderwerpen.”

et alors?

Waar er in 2010 nog een 55-tal studenten aan een opleiding Frans begonnen aan de faculteit Taal- en Letterkunde waren er dat dit jaar nog maar een 25-tal. Misschien moeten we de realiteit dan maar aanvaarden. Is het dan echt zo onoverkomelijk dat jongeren geen Frans meer kunnen? “Jongeren die het Frans goed onder de knie hebben, bewijzen zichzelf een grote dienst. De vraag naar Frans in het bedrijfsleven is groter dan naar Engels”, weet Vanneste. Onderzoek van UAntwerpen-professor Mathea Simons naar het nut van Frans op school onderschrijft die stelling. Uit een analyse van 1.500 vacatures blijkt dat 40% van de vacatures expliciet kennis van een vreemde taal vereisen. Met 80% spant het Frans duidelijk de kroon. In net geen 60% van de gevallen wordt er kennis van het Engels gevraagd. Alleen in de provincie Antwerpen is de vraag in vacatures naar Engels groter dan de vraag naar Frans.

Van Acker wil het niet alleen louter strategisch bekijken. “Met elke nieuwe taal die je leert, opent zich een nieuwe wereld voor je. Je wordt er cultureel rijker van en je kan met meer mensen in dialoog gaan. Elkaars taal spreken werkt verbindend. Tot slot is het Frans natuurlijk ook *très sexy* ... Met de juiste intonatie en een beetje verbeelding kan zelfs deze technische zin uit een Frans woordenboek als een vurige liefdesverklaring klinken: *La théobromine est un diurétique, un cardiotonique et un vasodilatateur des artères coronaires.*”

opinie

Her en der behalen leden van de LGBT+-gemeenschap records, al dan niet in de trant van “eerste lesbienne die ...”, of doorbreken we het volgende plafond om aan de tafel te zitten naast de hetero’s. En dat is goed, dat is vooruitgang. Aan de ene kant weliswaar. Aan de andere kant is het de periodieke herinnering aan het feit dat we blij moeten zijn dat we iets bereiken, ‘ondanks’ die geaardheid.

Er zijn tig kenmerken aan mezelf die ik eerder zou opnoemen dan mijn biseksualiteit wanneer me gevraagd wordt om mezelf te omschrijven. Dat, als stelling, voelt irrelevant wanneer ik die nieuwsartikelen lees. Het is positief, werkelijk waar, maar het herinnert me eraan dat een intrinsiek deel van mijn wezen nog altijd ter discussie staat. Dat het een onderwerp is waarover je een rationeel debat kan voeren – zoals onder de huid kruipende en op een of andere manier toch goedbedoelde discussies in klaslokalen. Met al je medeleerlingen die je nu nog leuk vinden, maar je misschien niet meer in de LO-kleed-

normen slikken

tekst: Margaux Albertijn ■ beeld: Witse Beyers

kamers willen hebben als je een momentje eerlijkheid ontbiedt. Het wordt niet zozeer in je gezicht gezegd, niet meer – we hebben een Instagramstory gezien waarin staat dat dat onbeleefd is – maar dat afwijken van de norm? Dat gevoel blijft kleven.

In theorie is ‘normaal’ een neutraal concept: ‘normaal’ komt veel voor, ‘abnormaal’ komt minder voor. In de praktijk komt daar al te snel de implicatie naar voren dat al wat normaal is, beter is. Het juiste. Een, laten we zeggen, groot deel van de heteroseksuele gemeenschap staat daar niet eens zo bij stil. Zij vinden die homo’s en kompanen prima, niets mis mee. En dat menen ze! Oprecht! Tot je begint over dat gevoel anders behandeld te worden. Tot je het hebt over het heikele punt dat ‘van de norm afwijken’ blijkbaar betekent dat je veel moet slikken en dat je niet al te moeilijk mag doen. Anders veroorzaakt je nog wat bijkomende homofobie omdat je beantwoordt aan de vooroordelen. Of zoiets. De LGBT+-gemeenschap wordt maar wat vaak verantwoordelijk gehouden voor de reactie van de laatste hetero die besloten heeft dat het nu toch wel alle-

maal welletjes is. Tolerantie bestaat tot het punt dat je als LGBT+-persoon vriendelijk genoeg blijft.

Juist dat voelt zo onmenselijk. Pijnlijk persoonlijke vragen vervelend vinden mag niet – dat mensen nieuwsgierig zijn, is beter dan dat ze je in het algemeen haten. Gezien worden als de vertegenwoordiger van die homo’s in plaats van een persoon is nog zo onoverkomelijk niet. Je geaardheid wordt tenslotte erkend, nietwaar? Nageroepen worden, tja, zulke dingen horen erbij. Een seksobject zijn om op te geilen wanneer je je vriendin in het openbaar kust, is nu eenmaal deel van hoe de heteroman zich voortbeweegt. Niets aan te doen! Slikken en doorgaan met het leven. Meer verwachten is voor ‘normale mensen’, laat dat geweten zijn. Als ik per se vervelend moet doen over het niveau respect dat ik – naar mijn bescheiden, afwijkende mening – verdien, zou ik de zuurverdiende vrijheden van de LGBT+-gemeenschap op het spel zetten. Is dat écht vrij en gelijk zijn? Op welk punt krijg ik de vrijheid om als normaal persoon behandeld te worden? ■

Steven Pattyn zet koers

Humans of UAntwerpen

Kunstenaar of topsporter, bejaarde of ondernemer, geen enkele soort ontspringt de dans. Je wordt op een dag wakker met de intense drang om je aan Universiteit Antwerpen in te schrijven. Het gevolg: zo veel vreemde vogels dat het uitzonderlijk wordt om normaal te zijn. Elke maand zetten wij een bijzondere student in de kijker.

Met eind dit jaar zijn Bachelor Revalidatiewetenschappen en Kinesitherapie op zak, kan Steven Pattyn (20) eindelijk doen waar hij al lang van droomt: voltiids professioneel wielrenner worden.

Op zijn vijftiende speelde Steven basketbal op landelijk niveau, maar plottwist: hij ontdekte een liefde voor wielrennen die nog groter bleek te zijn dan die voor basketbal. Doordat hij zichzelf overbelastte, lag hij lange tijd stil met barstjes in zijn kuitbeen. Fietsen was het enige wat kon en mocht. Zowel zijn vader als broer fietste al een lange tijd. “Mijn broer is vier jaar ouder en ik fietste altijd met hem mee. Toen ben ik er wat in meegesleurd.”

Toen hij op zijn zestien jaar provinciaal kampioen van Antwerpen werd, was het duidelijk dat hij potentieel had

om met wielrennen verder te gaan. Na veel en zwaar trainen werd zijn harde werk beloond. Met al een heleboel ervaring achter de rug en klaar om van fietsen zijn hoofdinkomen te maken, fietst Steven nu bij de uitstekende opleidingsploeg Lotto Soudal Development.

Op hoog wielerniveau meedraaien vergt natuurlijk veel inspanning. “Ik zit gemiddeld zeventien uur per week op mijn fiets.” Dat, en nog eens ongeveer dertig uur les per week? Het zou wat te veel van het goede zijn. “Ik haal mijn gemiste lessen in aan de hand van samenvattingen”, knipoogt de coureur. Op de praktijklessen is hij wel altijd aanwezig omdat die zo belangrijk zijn — voorlopig lukt dat nog. Steven is een van de weinigen in de wielwereld die nog studeert. Zijn richting leunt aan bij zijn sport: hij leert bijvoorbeeld over dingen zoals *strength training en core stability*, die hij kan toepassen tijdens het fietsen.

Kiezen tussen het studentenleven en wielrennen viel Steven zwaar. Vroeger lukte de combinatie, maar cantussen en feestjes zijn voortaan slechts mooie herinneringen. Voor sommige vrienden was het moeilijk te

begrijpen dat hij niet langer mee kon naar studentenactiviteiten. “Dat is het lastige aan het intensief beoefenen van een sport: je verliest echt wel een aantal maten.” Aan de andere kant zijn er ook vrienden die hem bewonderen. Ze volgen hem op Strava en kijken met grote ogen naar de kilometers die hij aflegt op de dag voor een examen. “Mijn vaste vrienden zijn er altijd voor mij.”

Wielrennen doe je door weer en wind. “Wanneer de zon schijnt, is het echt fantastisch, ontspannend zelfs. Maar wanneer het regent, zie ik er soms wel tegenop en blijf ik wat langer in bed liggen.” Gelukkig is zijn trainer, Erwin Borgonjon, altijd daar om hem eruit te bellen. Via de wielrennersbond Belgian Cycling waar Steven aangeduid staat als ‘*high potential*’ hebben ze elkaar gevonden. “Hij zegt waar het op staat en wijst me zo de juiste richting aan. Maar hij staat ook open voor input langs mijn kant, wat ik wel belangrijk vind voor een goede verstandhouding.” Contact met zijn trainer is deel van de dagelijkse routine geworden. Erwin is degene die het schema voor hem opstelt en ervoor zorgt dat er voldoende getraind wordt. Buiten het fietsen zelf, zijn extra krachttrainingen en aangepaste voeding

naar de top

een must. “Eens je in die flow van gezond eten zit, accepteert je lichaam dat en verdwijnt die goesting om de zak chips open te trekken.”

Vanaf zijn zeventien jaar kon Steven mee naar het buitenland voor stages en wedstrijden. “Dat reizen is echt een van de dingen waarvoor je het doet! Het weg zijn van huis, van hotel naar hotel, ik vind dat echt wel iets hebben. Voorlopig heb ik m’n velo nog niet buiten Europa kunnen testen, maar hopelijk kan dat in de toekomst wel.” Die reizen en de wedstrijden vallen voorlopig weg. Het is jammer, maar voor Steven creëert het extra tijd en zorgt het voor een soort van mentale ontlasting. Die is nodig, aangezien hij zelf te kampen had met een coronabesmetting, waarvan hij de zware gevolgen nog steeds draagt. Nu heeft hij tijd om te revalideren en voelt hij zich iedere week sterker en beter.

“Vooral in de bergen afdalen mis ik het meest. We gaan tegen 100 km/uur dat is echt zalig.” Vallen hoort er natuurlijk ook bij. Aan zijn *battle scars* te zien is het duidelijk dat Steven al een paar keer kennis heeft mogen maken met het ruwe asfalt. De zwaarste valpartij deed hem in het ziekenhuis belanden met een hersenschudding en vol hechtingen. Een maand lag hij

stil maar gelukkig kwam hij er daarna weer bovenop. “De afdalingen blijven even plezant”, gaat hij lachend verder.

Toen ik aan de professionele wielrenner in wording vroeg wat zijn toekomstplannen waren, verscheen er een enthousiaste schittering in zijn ogen. “Mijn doel is om in 2023 pro te gaan. Ik zou er graag voor een tijd van kunnen leven.” Op korte termijn is het grote

tekst: Annelies Verbeeck ■ beeld: Steven Pattyn

doel het wereldkampioenschap in Leuven. “Als het dit najaar doorgaat, zou het echt de max zijn als ik kan meedoen. Het coolste wat ik tot nu toe gedaan heb, was het wereldkampioenschap in 2018.” Daar reed Steven voor Remco Evenepoel. In Tsjechië heeft hij ook meegedaan aan het Europees kampioenschap.

De vorige jaren liet hij zijn studies primeren, maar nu is het wielrennen volledig prioriteit. “Ik ben al twintig, dus de tijd dringt. Ik heb nu bijna mijn Bachelor op zak en dat is natuurlijk belangrijk.” Als wielrenner in spe moet je wel aan de toekomst denken. Het is een sport vol risico’s: blessures, een zware val en je bent er al snel te oud voor. Momenteel is het niet zijn plan om voor altijd in de koerswereld te blijven. “Na mijn mogelijke carrière kan ik natuurlijk altijd nog kinesist worden.”

“*Trust the process and eliminate all useless occupations*”, luidt Stevens credo. Met zijn familie die als een sterk team achter hem staat, en vrienden die hem bewonderen, vervolgt hij zijn weg naar de top. Wie weet zie je hem binnenkort wel verschijnen op het wereldkampioenschap! 🏍

de bewuste keuze

tekst: Tim Vermeiren en Margaux Albertyn ■ beeld: Witse Beyers

stemmingwisselingen bij de stuververkiezingen

Op 1 april publiceerde onze Studentenraad een nieuwe website: **stuvers.be**. De website dankt haar naam aan de veelgebruikte afkorting van de term ‘studentenvertegenwoordigers’ en moet helpen om zowel potentiële kandidaten als stemmers beter te informeren rond de aankomende verkiezingen. We lopen met *dwars* even bij onze bureaus op Prinses16 binnen om te horen hoe het gaat.

We worden opgewacht door twee leden van het Bureau van de Studentenraad dat het dagelijkse bestuur van het orgaan regelt: masterstudenten Jana Scheers en Stan Schepers. Jana studeert Milieuwetenschap en is als Coördinator Participatie verantwoordelijk voor het organiseren van de verkiezingen terwijl Stan, Informaticastudent, als Coördinator Communicatie de website voor zijn rekening neemt. Wanneer ik die laatste plaag met een fout op de website, wordt het interview onmiddellijk stopgezet om haastig naar een oplossing te zoeken. De kandidaatstellingen staan twee dagen open; de wallen tussen ogen en mondklappers vallen op.

Vijf minuten later is het probleem verholpen. Ik vraag Jana en Stan hoe het gaat, Stan steekt onmiddellijk van wal over de verkiezingen: “Ik heb al eens verkiezingen helpen organiseren dus ik ken de procedure en haar pijnpunten. In een niet-coronajaar geven we aulaspreeches en spreken we mensen rechtstreeks aan om hen te overhalen zich kandidaat te stellen voor het stuverschap. Nu proberen we iedereen te bereiken via sociale media, maar een bericht plaatsen in de faculteitsgroep op Facebook is toch anders dan een babbel doen met je medestudenten.”

unief zkt. stuver

Het Bureau van de Studentenraad hoopt dat de kersverse website een nieuw fundament kan leggen voor de komende jaren. “Het is veel werk maar we zitten in een uitzonderlijke positie dit jaar, niet enkel door corona, maar vooral omdat we met acht bureauleden een groter team hebben dan de voorbije jaren. Daardoor hebben we werk kunnen verrichten voor de lange termijn. Dat hoop ik toch”, lacht Jana gestressed. Wanneer ik haar vraag of ze er voor dit jaar in ieder geval al vertrouwen in heeft, kijkt ze verslagen in de verte en slaat ze een stokkende

euhm: “Als Coördinator Participatie heb ik natuurlijk wel stress over het aantal kandidaturen. We zijn nog maar enkele dagen bezig dus de trend van dit jaar is nog niet zichtbaar. Ik hoop dat we hetzelfde effect kunnen teweegbrengen als vorig jaar, de coronacrisis was toen nieuw en veel studenten wilden hun steentje bijdragen. Zeker is dat natuurlijk niet.”

Stan is evenwel optimistisch: “Stuvers zijn dit jaar vaak in het nieuws aan bod gekomen”, verwijzend naar optredens in *De Afspraak* en *De zevende dag*. “Daardoor zijn we bekender geworden en beseffen meer mensen waar een stuver zich mee bezighoudt.” Jana voegt toe: “Ik vind het fijn dat stuvers meer erkenning krijgen voor het werk dat ze leveren, maar corona maakt het toch een stuk formeler. Ik merk dat onder andere aan hoe we vragen binnenkrijgen: vroeger werden die gesteld via Facebook of op café, nu komen die via mail.” Naast die potentiële drempel hebben studenten die het allemaal beu zijn, misschien het gevoel dat het niet uitmaakt. “Niets is minder waar: stuvers hebben dit jaar enorm veel bijgedragen”, weet Jana.

stuver zkt. stem

Naast kandidaten hebben, draaien verkiezingen vooral om stemmen, al maakt het Bureau zich daarover geen zorgen. Nochtans is de participatiegraad een kritische factor: minstens tien procent van de studenten moet een stem uitbrengen. In het verleden focuste de Studentenraad vooral op het opkomstcijfer. Dat deden ze door bijvoorbeeld uit te pakken met stemhokjes op campus en het uitdelen van gepersonaliseerde appels. De zorg om de drempelwaarde niet te halen is er al een tijdje niet meer. “Vorig jaar hadden we de grootste opkomst ooit: negentien procent van de studenten bracht een stem uit. En allemaal zonder appels of koffiekoeken!” lacht Stan. Dat lijkt me een goede evolutie. De *katerende* campusdoler die de meest herkenbare naam aanduidt om recht te hebben op een koffiekoek is niet de ideale stem. De Studentenraad zegt meer te willen inzetten op bewust stemmen.

“Dat mensen onderling postjes verdelen, lijkt me sterk.”

Ik vind het een snelle omwisseling, in de wetenschap dat uiteindelijk slechts een vijfde van de studentenpopulatie vorig academiejahr haar stem uitbracht. “Ik vind wel dat je kan spreken van echte vertegenwoordiging”, zegt Jana. “Iedereen krijgt de kans om te stemmen. Als iemand niet wil stemmen, is dat in

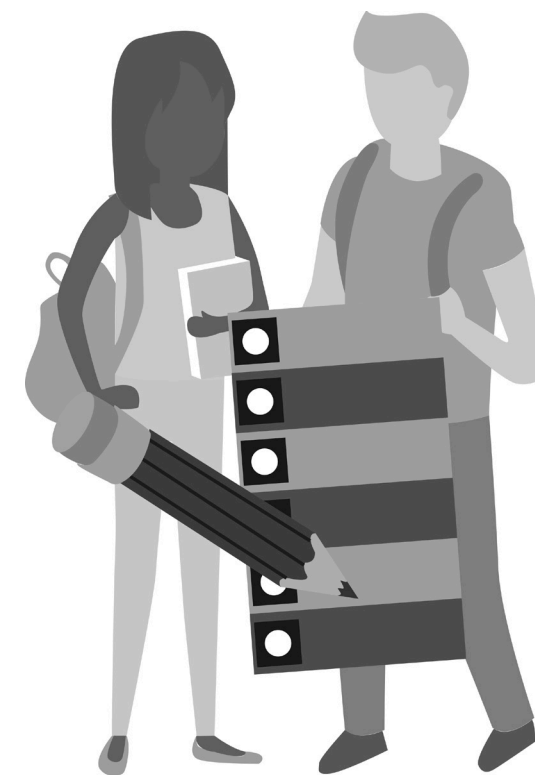
principe hun goed recht.” Stan gaat daarop verder: “Iedereen wordt op de hoogte gesteld van het feit dat er verkiezingen zijn, krijgt een mail binnen en ook op sociale media kan je er niet naast kijken. We kunnen ons niet enkel blijven focussen op het steeds verhogen van het participatiecijfer, het is minstens even belangrijk dat we ons richten op het zo goed mogelijk ondersteunen van onze stuvers.”

“Om het aantal stemmers te verhogen moet je als Studentenraad meer doen tijdens het jaar zelf. Studenten bewustmaken van de impact van hun stem zal zeker helpen”, stelt Jana. “We zijn meer aan het inzetten op open werkgroepen. Elke student, stuver of niet, kan daar bijdragen. Ook dat is participatie. Daarnaast moet je een grote en vooral diverse poule van kandidaten hebben: zo kan je echt het gevoel hebben dat je vertegenwoordigd wordt door jouw stuver. Dit jaar hadden we rondetafelgesprekken met Team Diversiteit om daar beter werk van te maken. Zij starten dit jaar ook Studentenpanel Diversiteit waar we mee onze schouders onder zetten.”

stem zkt. structuur

De meeste eenvoudige en zichtbare vorm van participatie blijft evenwel stemmen. Je stemt steeds op twee niveaus. De Algemene Vergadering (AV) van de Studentenraad heeft een reeks stuvers van elke faculteit, per campus en nog een aantal vrij verkozenen. De meeste stuvers zijn echter actief op het departementale of facultaire niveau. Dat niveau is minstens even belangrijk omdat onze faculteiten in tegen-

stelling tot die van sommige andere universiteiten veel eigen invulling hebben. De keerzijde daarvan is dat die invulling organisatorisch soms een heuse soep is. “Elke faculteit heeft een andere stuverwerking”, legt Jana uit, “Rechten heeft bijvoorbeeld acht stuvermandaten; Wetenschappen, met haar acht opleidingen, heeft er tweeënzestig. Daar komt nog eens bij dat elke faculteit een andere structuur en aanpak heeft.”

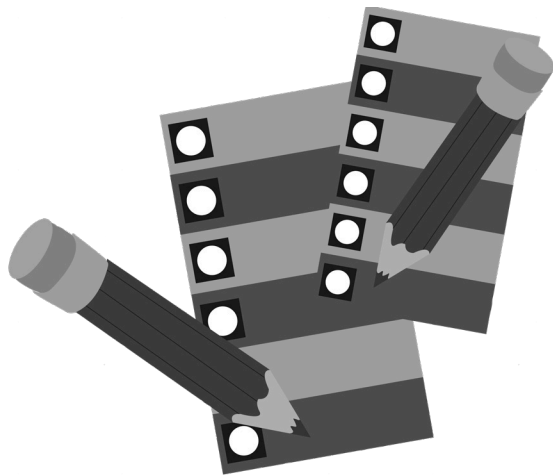

Stan pikt daarop in: “Een opleiding als Geneeskunde werkt bijvoorbeeld nog steeds met een jaarsysteem. Ze willen daar voor elk jaar een apart mandaat, maar officieel zit je in een bachelor- of een masterprogramma. Er is dus soms een spanning tussen wat technisch gezien juist en afdwingbaar is en wat het beste werkt voor de vertegenwoordiging.” De opsplitsing van mandaten zorgt dan weer voor eigen problemen. “Omdat je moet stemmen voor het jaar waarin je zit, stem je in sommige gevallen niet op de vertegenwoordigers die voor jou relevant zullen zijn. Een voorbeeld zijn studenten in het derde jaar van hun opleiding: die stemmen nog voor bachelorfuncties maar zullen (hopelijk) volgend jaar in de Master zitten.” Concreet kunnen zulke studenten niet eens op zichzelf stemmen wanneer ze opkomen.

“Elke faculteit heeft een andere structuur en aanpak.”

Ik begin een relaas tegen Jana en Stan over de vreemde situaties in kleinere departementen. In mijn eigen richting, Wijsbegeerte, raakt geen enkel mastermandaat in de Onderwijscommissie gevuld, maar bachelorstudenten zullen dit jaar wel moeten strijden om een plaats. Het is ook niet ongezien dat in opleidingen waar men stuvers tekortkomt, de weinige kandidaten de koek onderling verdelen waardoor er zelfs geen verkiezingen meer moeten plaatsvinden, evenmin het schoolvoorbeeld van democratie. “Eigenlijk zijn dat verschillende dingen”, begint Stan, “Ener-

zijds vullen de departementen zelf in welke mandaten er zijn voor studenten. Daar hebben wij als Studentenraad niets over te zeggen. Anderzijds wordt iedereen die als enige opkomt voor een mandaat automatisch verkozen, dus het kan inderdaad zijn dat als een kandidaat zich terugtrekt of voor een andere niet-cumuleerbare functie verkozen wordt, er geen verkiezingen meer nodig zijn. Dat mensen onderling postjes ver-

delen, lijkt me sterk. Het zal wellicht eerder zo zijn dat vrienden uit eenzelfde opleiding niet tegen elkaar willen opkomen omdat het pijnlijk is om een 'verliezer' te hebben in zo'n situatie. Dat gebeurt trouwens ook bij grotere opleidingen en zelfs in de AV.”

Jana gaat verder: “We willen de drempel niet te hoog leggen. Stel dat iemand de enige student is die de verantwoordelijkheid wil opnemen en het alsnog niet

wordt: dat zou jammer zijn voor zowel die student als voor de anderen. Het is volgens ons beter om een stuver te hebben, ook al staat niet iedereen achter die persoon, dan een lege stoel. Het perspectief van een student is nu eenmaal belangrijk in een vergadering.”

structuur zkt. bureau

Ik zet me even vast. Eigenlijk is het helemaal niet vanzelfsprekend dat een student die misschien een minderheidsvisie vertolkt in naam van iedereen, altijd een betere zaak is dan geen vertegenwoordiger. In dat laatste geval weet het universiteitspersoneel ten minste dat ze niets weten. Vervolgens heeft het wel degelijk tot gevolg dat je de verkiezingen kan *gamen*. Je kansen verhogen aanzienlijk als je in beperkte groep voor meerdere, niet-cumuleerbare plaatsen kan opkomen en zo elkaars opvolger kan zijn mocht iemand van je groep voor een ander zijte verkozen worden. Het is een strategie die Unifac jaarlijks toepast in de AV.

Jana: “Je haalt opnieuw dingen door elkaar. Ten eerste is het de omgekeerde logica om een nee-stem te kunnen uitbrengen. Als je niet wil dat iemand stuver blijft, kan je zelf opkomen. Als Studentenraad zien we graag concurrentie, maar het is evengoed positief dat iedereen een kans krijgt om stuver te worden. Ten tweede is er een verschil tussen samen opkomen, wat we iedereen aanraden, en de invloed van je studentenvereniging gebruiken om stemmen te ronselen. We hebben met de AV een nieuw artikel gestemd waarin we praesidia vragen om geen specifieke kandidaten meer te promoten, enkel de verkiezingen zelf mogen

nog in de kijker gezet worden. Hetzelfde geldt trouwens voor betaalde promoties op sociale media; we willen dat elke kandidaat dezelfde kansen heeft.”

“We willen dat elke kandidaat dezelfde kansen heeft.”

De Studentenraad ontmoedigt praesidiumleden nochtans niet om zich kandidaat te stellen. Jana: “Meestal zijn het gewoon gemotiveerde studenten die iets willen betekenen. Daarnaast hebben de meeste departementen faculteitsclubs een functie die zich met studiegereleerde zaken bezighoudt. Die verbinden soms die functie met een opkomst voor hun Onderwijscommissie. Dat is goed; het gaat om studenten die veel studiegerelateerde vragen krijgen binnen hun functie en dus gemakkelijk verzuchtingen kunnen doorspelen. Het gaat echt niet alleen om studenten die uit praesidia in de Studentenraad rollen.”

De vraag blijft wel hoe studentenverkiezingen georganiseerd moeten worden zonder dat ze neerkomen op een populariteitswedstrijd. Dat brengt ons opnieuw bij het credo van deze verkiezingen: stem bewust. “Bij de kandidaatstelling geeft iedere potentiële stuver een motivatie”, legt Jana uit. “Wat vind jij belangrijk, waar leg jij de nadruk op? Aan de hand van de kandidaatstelling en de motivatie zou je moeten kunnen aflezen wie de beste kandidaat is om het beleid van UAntwerpen een richting uit te sturen

die positief is voor alle studenten. Alle kiezers zouden de stuvermotivaties van hun faculteit moeten lezen, zodat ze kunnen kiezen voor de persoon die hen het best vertegenwoordigt.”

Dat impliceert natuurlijk dat alle stuvers daadwerkelijk ergens voor staan. Als toegewijde dwarser kan ik wel verklappen dat een luttele tweehonderdvijftig lege woorden aan elkaar rijgen snel geregeld is. Daarnaast is het al langer zo dat aanstormende stuvers een motiverende tekst moeten schrijven. Ik wil dan ook weten wat nu het verschil zal maken. Stan: “De afgelopen jaren was het in principe mogelijk om die motivaties te lezen, maar ik moet toegeven dat het chaotisch was: alle kandidaatstellingen stonden op onze website en het was echt niet duidelijk welke formulieren relevant waren voor welke faculteit. Op de nieuwe website is dat wél helder.” Een bijkomend nadeel was dat de Studentenraad geen informatie had over hoeveel studenten daadwerkelijk de kandidaatstellingen lazen. “Nu hebben we *metrics* waaraan we zien hoeveel mensen daadwerkelijk de kandidaatstellingen lezen. Met die cijfers kunnen we dan weer aan de slag in de toekomst.”

bureau zkt. unief

De nieuwe website is niet het enige waar Stan aan werkt, er is ook een stuveradministratiesysteem waarvan de werking veel duidelijker moet worden: “De laatste tijd zijn de verkiezingen sterk afhankelijk van de Studentenraad als operationele partner. Het gaat dan om bijvoorbeeld de stuverwerking per faculteit waar we het al over hadden; eigenlijk weten

wij beter hoe dat die dingen in elkaar zitten dan de universiteit zelf. Vroeger stond dat allemaal in een Excelbestand, maar dat was ...”, Stan pauzeert even en laat een minzaam lachje, “complex.” Ik vraag hem wat de Studentenraad zou doen als ze niemand in het Bureau hadden die Informatica studeerde. “De ICT-omgeving van UAntwerpen wordt tot nog toe niet in de informaticalessen gedoceerd,” lacht hij, “dus het helpt minder dan je zou denken. Concreet gaat het over werkuren van het departement ICT. Daarvoor moeten wij dan als Studentenraad aanvragen doen, opdat zij het kunnen integreren in de online omgeving van UAntwerpen ... Het gaat allemaal niet erg snel.”

“Wij weten beter hoe de stuverwerking in elkaar zit dan de universiteit zelf.”

Ook Jana is vragende partij om de verkiezingen meer bij de universiteit te laten liggen: “Als Coördinator Participatie moet ik mij te veel bezighouden met het operationele gedeelte van de verkiezingen. Pas op, de universiteit doet haar best, maar alsnog moet er minder op ons vallen. Ik zou mijn tijd moeten besteden aan projecten zoals de participatie op facultair niveau en het organiseren van werkgroepen, stuvers met elkaar in verbinding brengen.” ☑

Jana's punt komt niet uit het niets. In de codex hoger onderwijs, Artikel II.317, staat te lezen dat hoewel de Studentenraad de kiesprocedure vastlegt, de uitvoering en ondersteuning daarvan eigenlijk bij de onderwijsinstelling ligt. UAntwerpen dus, niet de AV noch het uitvoerende orgaan: het Bureau. Historisch is er stelselmatig meer en meer bij de Coördinator Participatie komen te liggen, wat problematisch is, want elk jaar is dat iemand anders. Jana: "We hebben al aan de alarmbel getrokken opdat volgende generaties Bureau niet met dezelfde puinhoop zitten; of iedereen die bel hoort, is nog maar de vraag."

artikel zkt. conclusie

Er speelt duidelijk meer achter de schermen dan studenten die maar wat bewuster moeten omgaan met hun stem. Toch blijft dat het enige uitgangspunt dat de Studentenraad momenteel hard kan proberen maken. Het nieuwe artikel omtrent clubpromoties en de reclame op sociale media is tandoel, het komt tot niet meer dan een *pretty please*. De motivatie als een zaligmakend uitgangspunt nemen lijkt evengoed

naïef. Niet alleen gaat het uit van de vooronderstelling dat iedere stuur een uitgebreide visie heeft, maar ook dat de kiezende student zich laat overhalen door de kreet van de bewuste stem.

Daarbuiten lijkt het harder inspelen op competitie tussen verschillende visies minstens gedeeltelijk te breken met het narratief dat de Studentenraad net een front vormt voor alle studenten. De meeste studenten die een vertegenwoordigersmandaat dragen hebben de aandacht van de universiteit, hetzij in de vorm van hun andere engagementen, hetzij dankzij de inherente mondigheid van hen die zulke mandaten willen opnemen. Het argument dat anderen dan zelf maar moeten opkomen of bewuster moeten stemmen werkt niet zo goed als insiders misschien denken: wat doe je met werkstudenten of studenten met psychische moeilijkheden? Zelfs studenten die niet in het systeem geloven of – en tot op zekere hoogte wellicht omdat ze – niet tot het *old boys network* behoren kan je moeilijk volledig wegzetten als onverschillig. Zoals Paul van Tongeren zegt: "Elke vergelijking is ergens krom." Maar als tachtig procent van de Amerikanen

niet stemt, spreken we van een gebroken democratie; bij onze studentenvertegenwoordiging is het een recordopkomst die hopelijk herhaald wordt.

Toch zou het een vergissing zijn om met je vinger te wijzen naar de hardwerkende stuurers of de organisatie van het Bureau. In elke organisatie zijn er blinde vlekken, maar wat mij opvalt in dit verhaal is hoe afwezig de universiteit zelf is. Ik heb niet de indruk dat studentenvertegenwoordiging slechts windowdressing is, maar als je een verkiezing van deze omvang voornamelijk door onbetaalde vrijwilligers laat organiseren komt het voor die cynische student wel zo over. Dé student is slechts een karikatuur die wordt aangehangen door verzuurde boomers, reclamemakers en archaïsche studentenclubs. De werkelijke uitdaging voor studentenvertegenwoordiging ligt dan ook in het vermijden van pseudocompetitie tussen middenmootposities en in de overstap naar een bewuste meerstemmigheid. Met die moeilijke taak wens ik elke student, toekomstig verkozen of net niet, het beste toe. ■

avec la bataille française

tekst: Matthias Vangenechten ■ beeld: Jana Scheers

In deze *dwars* maakt een waaijer aan stemmen zich zorgen over de Franse taalbeheersing bij jongeren. Als *tweedecarrièrestudent* met een verleden als student Frans schiet de pijn als een bliksem door mijn hart. Actie dringt zich op.

Vous vous demandez naturellement la question ultime : pourquoi j'écris cette chronique en français ? Ah, c'est évident : les jeunes, donc vous, vous et vous, lisent et parlent trop peu le français. En fait ce n'est pas ma responsabilité. Mais oui, comme chroniqueur de *dwars* j'ai beaucoup d'influence chez les jeunes et je déplacerai toujours une pierre dans la rivière s'il y a une opportunité. Vous trouvez ça altruiste ? Je comprends ce que vous voulez dire. Dans le monde d'aujourd'hui ce n'est pas évident. Normalement j'écris sur cette page une chronique ingénieuse qui renforce ma réputation mondiale. Maintenant j'utilise ma renommée pour un but plus élevé.

Peut-être il y a encore des personnes qui sont sceptiques et qui pensent que lire une seule chronique en français ne fait pas de grande différence. Ces personnes oublient une chose importante. C'est une fonction de signale forte qu'une chronique beaucoup lue néerlandaise est d'un jour à l'autre en français. J'en suis presque sûr qu'il y a des lecteurs qui pensent maintenant qu'ils doivent connaître le français parfaitement s'ils veulent comprendre la chronique *tweedecarrièrestudent* aussi en futur et commencent spontanément à étudier le français.

On peut poser la question pourquoi étudier le français ? Ce n'est pas la question. Pourquoi vous ne le feriez pas ? Comme vous pouvez le constater, je récolte tous les

tweedecarrièrestudent

jours les fruits de mes études de français. Le français n'est pas seulement la langue qu'on parle le plus en France. En Flandre, le français est aussi la langue la plus grande que les gens pensent pouvoir parler. Certes, à Anvers ex aequo avec le néerlandais standard. Oui, la grammaire. Mais le français est heureusement plus que le subjonctif présent. C'est aussi le subjonctif passé. Vous voyez, le français est très pratique dans la vie quotidienne.

Je vais être honnête : écrire une chronique en français n'est pas un petit sacrifice quand je pense à toutes les chroniques brillantes que j'avais pu écrire autrement. Mais j'oublie cela certainement si on a besoin de deux mains au lieu d'une pour compter tous les nouveaux étudiants de français en septembre, grâce à cette chronique. Voilà pourquoi je lance cet appel à tous mes collègues-écrivains: écrivez vos chroniques et livres en français. La vente de vos livres ne peut pas beaucoup diminuer et c'est une responsabilité de tous de mettre les jeunes en contact avec le français. Seulement ainsi ont-ils la possibilité de penser : c'est pas mal, le français. ■

U wenst op deze bladzijde ook een publireportage? Contacteer *tweedecarrièrestudent*. Bedragen zijn bespreekbaar.

het laatste woord

tekst: Dominique Geschiere ■ beeld: Sophie Van Reeth

codewisseling

Je zal het maar voorhebben: het ligt op het puntje van je tong en toch kan je er niet opkomen. Dat ene woord ontglipt je keer op keer. Ook dit jaar schiet *dwars* alle schlemielen in zulke navrante situaties onverdroten te hulp. Maandelijks laten we ons licht schijnen op een woord waar de meest vreemde betekenis, de meest rocamboleske herkomst of de grappigste verhalen achter schuilgaan. Deze editie het begrip 'codewisseling'.

Toen ik mij, als fiere Hollander, anderhalf jaar geleden in uw landje vestigde, beloofde ik mezelf plechtig dat ik hoe dan ook mijn taalgebruik niet zou aanpassen. Dat lukte in het begin heel erg goed: ik ging nog altijd 'pinnen' in plaats van 'met kaart betalen', en wenste mijn vrienden altijd een fijne 'middag', zelfs om vier uur. Toch braken jullie dekselse Vlamingen stukje bij beetje mijn Noordelijke vocabulaire af. Het begon met 'tof' in plaats van 'vet' en voor ik het wist, begon het 'ça va' met mij te gaan en niet langer gewoon 'goed'. Ik merkte de vergevorderde symptomen van mijn omtaling pas echt toen ik een paar dagen geleden mijn vriendin onbewust napraatte, en dus tegen haar zei dat ik '*pipi ging doen*'. Met het schaamrood op de wangen trok ik mij terug in de badkamer, mijn misdaad tegen het Nederlanderschap overdenkend.

Maar misschien mag ik mijn paspoort toch nog houden: er is aanleiding te geloven dat de Vlaamse sporen in mijn Standaardnederlands niet helemaal onuitwisbaar zijn. Nu het grensverkeer wat moeilijker ligt, heb ik weinig kansen gezien om in mijn veilige thuishaven een woordje te wisselen, maar het zou zo maar kunnen dat niemand iets aan mijn expatriate verblijf zal merken. Het zou zomaar eens kunnen dat ik mij bedien van wat taalkundigen codewisseling noemen, een fenomeen waarbij deelnemers in een gesprek tussen verschillende talen of taalvarianten wisselen. *Niet zo zot dus, dat ge wat Vlaamser gaat klappen als bijkans uw enige wekelijkse contact een dwarsvergadering is.*

"*Soit*, plezant allemaal, zo'n Hollander die over z'n problemen komt zagen, maar mij overkomt zoiets niet." Verkeerd gedacht, niemand is immuun. Zeker u niet, *mes chers Belges*, met uw drie *offiziellen Landessprachen*. Als er een volk is dat de codewisseling eigen zou moeten zijn, dan zijn jullie het wel. Zelfs wanneer de verbinding met andere taalzones ver te zoeken is, ontsnapt u er niet zomaar aan: codewisseling gaat veel dieper dan taal, dialect en accent. Ik moet de eerste student die "*yo prof, die presentatie, kweni of 'k da morge nog kan doen lol*" naar hun professor durft te sturen nog tegenkomen. Iedereen past, hoe subtiel ook, het taalgebruik aan de luisteraar aan. Dat is maar goed ook: spreken in iemands 'eigen taal' bevordert het begrip en geeft een gevoel van verbondenheid. Sterker nog: *effortless* kunnen switchen getuigt van goede *language skills*. Niet langer schaam ik me dus om er eindelijk voor uit te komen: *ik ga pipi doen!*

een nieuwe orde onbemind

tekst: Matthias Van Laer ■ beeld: Thomas Lories

Het kalf is dood
mompel ik terwijl ik naar mijn navel staar
met waterogen.

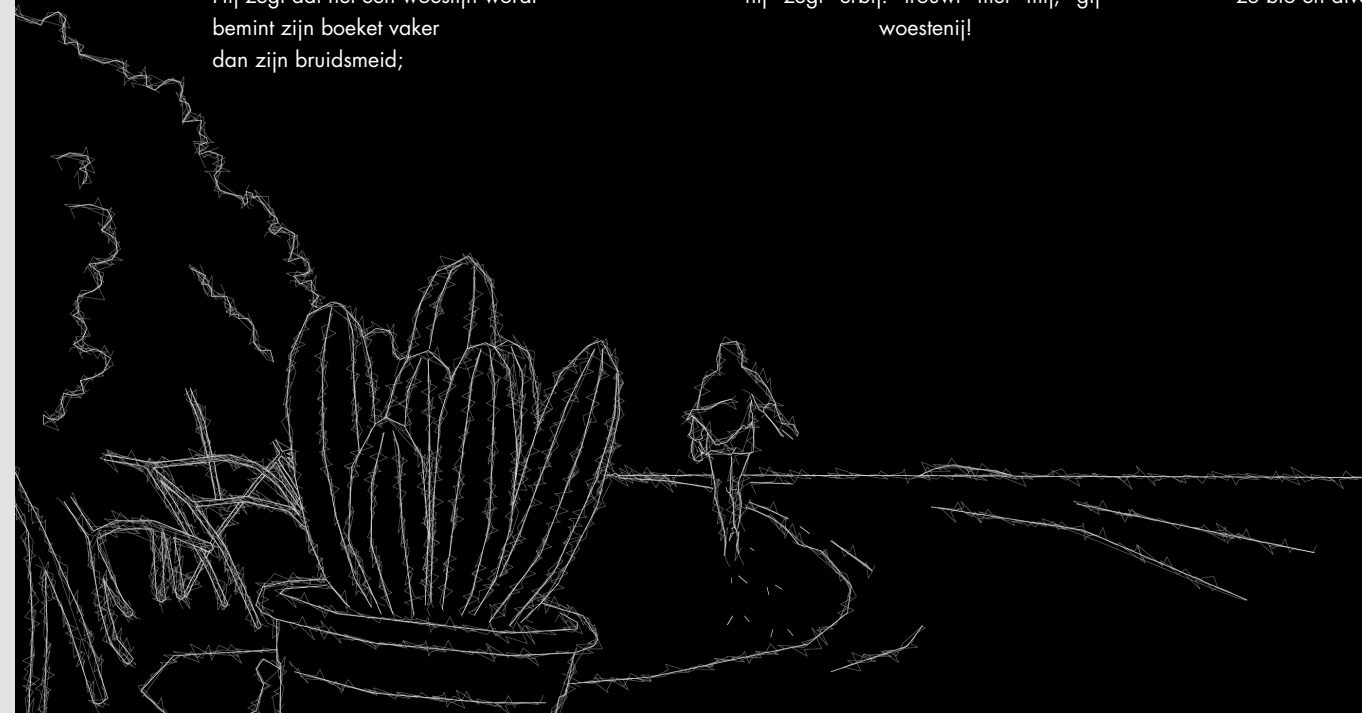
Ik ben een veenoffer.

Hij zegt dat het een woestijn wordt
bemint zijn boeket vaker
dan zijn bruidsmeid;

Onnozelaar die aan de zee
een hand vol zand bespuut
(ik zei nog: gebruik zonnemelk)
hij zegt erbij: trouwt met mij, gij
woesteni!

cactus, cactus
Cactus, Cactus, Cactus
CACTUS — aldaar wie weet
een nieuwe soort
beloeiend lid
zo bio en divers: het is de vulva van mijn offerdaad
die in mijn ogen lekt.

Wat is het moeras groot.

Ceci n'est pas un penseur.

